

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Andra Kammaren. N:o 6.

Onsdagen den 8 Februari.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Till kammaren hade herr *S. Cederschiöld* låtit inlemna ytterligare följande sjukbetyg, som upplästes:

Såsom tillägg till mitt i går afgifna betyg får jag intyga det kommerserådet *S. Cederschiöld* nu lider af fullt utvecklad epidemisk påssjuka samt i följd deraf tills vidare måste vistas i sitt hem.
Stockholm den 8 februari 1888.

Edvard Forsberg,
leg. läkare.

§ 2.

Fortsattes öfverläggningen rörande *punkten 1* af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

*Ang. införande af tull å spanmål.
(Forts.)*

Ordet lemnades, enligt förut gjord anteckning, åt

Herr Brodin, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Jag har begärt ordet med anledning af ett par talares yttrande på förmiddagen och skall på samma gång anhålla att äfven få yttra mig öfver motiveringen i bevillningsutskottets betänkande. I detta betänkande står det å sidan 2: "då den intecknade gälden år 1876 utgjorde i rundt tal 864 millioner kronor, motsvarande 33,1 procent af det fast egendom samtidigt åsatta taxeringsvärde, utgjorde densamma år 1886, likaledes i rundt tal, 1,450 millioner kronor, motsvarande 41,7 procent af det för samma år gällande taxeringsvärdet". Detta gaf åtskilliga talare på förmiddagen anledning att framhålla den fara för landet, som ligger i en så stor skuldsättning, i synnerhet som de framhöllo att den intecknade gälden till hufvudsakligaste delen skulle vara skuld till utlandet. Att så emellertid icke är förhållandet, skall jag nu med stöd af Sveriges officiella statistik söka visa. Enligt den statistik, som i sammandrag utkom år 1887, utgjorde hypoteksföreningarnas skuld vid 1885 års slut 319 millioner kronor, men om man enligt samma källa granskar sammandrag af riksbankens och de enskilda bankernas

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

ställning, så finner man att i nämnda banker finnas liggande obligationer och statspapper, tillsammans för 80 millioner kronor, och i sparbankerna finnas för 21 millioner kronor obligationer, således en summa af 101 millioner kronor obligationer. Nu är det visserligen svårt att afgöra, huru stort belopp af dessa obligationer, som är hypoteksföreningarnas, men att det är ganska stort, det kan anses för gifvet, och dertill får man taga i betraktande, att det finnes åtskilliga enskilda personer och enskilda bolag, särskildt brand- och lifvörsäkringsbolag, som hafva dessa papper i sin ego, och sålunda är den stora utländska skulden, som till sin hufvudsakligaste del utgöres af hypoteksbankens och hypoteksföreningarnas skulder, på intet vis så förskräckande som dessa herrar på förmiddagen hafva framhållit. Om man betraktar den i bankerna och sparbankerna befintliga tillgången, så befinnes, att i bankerna inestå på upp- och afskrifningsräkning 56 millioner kronor, på depositionsräkning 283 millioner kronor, på sparkasseräkning 9 millioner kronor samt i sparbankerna insatta medel 209 millioner kronor, riksbankens och de enskilda bankernas grundfonder och reservfonder utgöra 159 millioner, och sparbankernas grund- och reservfonder 16 millioner, hvadan vi komma till en kapitalsumma af 732 millioner, som finnes i våra banker och sparbanker, hvaremot den utländska hypoteksskulden antagligen belöper sig till 200 å 250 millioner kronor, och tyckes sålunda ställningen i alla fall icke vara så farlig, som åberopade talare velat påstå.

Bevillningsutskottet säger vidare i sitt utlåtande: "I ett land såsom vårt, der 84 procent af befolkningen äro bosatta på landsbygden och jordbruket obestriddigen utgör moderneringen, hvars trygga och bergade ställning måste så väl i statsfinansiellt som socialt hänseende bilda underlaget för landets ekonomiska oberoende och fortgående utveckling, ingå för öfrigt spannmålstullar med sådan nödvändighet i ett skyddstullsystem, att utskottet ansett frågan om ett allmännare införande af skyddstullar stå eller falla med frågan om införande af tull å spannmål". Det synes mig, som om bevillningsutskottet först borde hafva åstadkommit en utredning, huruvida jordbruket kan få någon hjälp af ett sådant tullsystem, innan man vidtager en så vigtig förändring som den nu föreslagna. Orsaken, hvarför jordbruket är så betryckt, säger utskottet i sitt betänkande, är, att jordegarna i allmänhet hafva så stor gäld in-tecknad i sina egendommar, och att de i brist på kapital icke kunna sköta dem rationelt, och på grund deraf måste de hafva skydd. Nu frågas: huru kan det komma sig, att den svenske jordbrukaren har blifvit så skuldsatt numera, då han ju icke varit det förut? Då blir svaret, att han efter hand tagit lån, hufvudsakligast hypotekslån, som utlemnas för att underlätta jordbruket. Man får väl äfven antaga, att i de flesta fall dessa lån verkligen nedlagts på jordbrukets förbättring, men det har nog äfven förekommit, att icke alltsammans användts till detta ändamål, utan att det delvis åtgått till ett högre lefnadssätt, än de vanliga inkomsterna medgifvit. Under de så kallade goda åren 1873 och 1874 voro, såsom vi veta, inkomsterna och förtjensterna för alla

mycket stora, och litet hvar trodde, att dessa guldår skulle räcka i all framtid samt inrättade sig efter de då rådande förhållandena. Jag tror, att flertalet skall gifva mig rätt, då jag påstår, att de flesta här i Sverige, så väl herremän som arbetare, slogo in på ett högre lefnadssätt än någonsin förut varit vanligt och hvilket äfven fortsatts, sedan inkomsterna genom de sämre konjunkturerna minskats. Dylika vanor äro mycket lätt lärda, men svåra att lägga bort, ty det är nog vanligen så, att man hoppas på bättre tider och drager vexlar på framtiden. För dem, som vilja lefva högre än inkomsterna medgifva, finnes särskildt här i Sverige en mycket god hjälp, dels i ett för oss ensamt allenastående kreditsystem, det vill säga borgenssystemet, som kan vara en utmärkt hjälp, när folk vilja skaffa sig pengar för att kunna lefva högre, än omständigheterna eljest medgifva, dels ock i en slapp kreditlagstiftning jemte en konkurslag, som gör det möjligt att ackordera och strax börja på nytt med vigilansen. Jag skall bedja att få påpeka, huru långt vi äro komna på det sluttande planet eller tillämpningen af borgenssystemet. Af den statistik, jag nyss återopade, framgår, att i bankerna funnos borgens- och namnsäkerheter till ett värde af 43 millioner, och afbetalningslån till belopp af 11 millioner; dessutom finnas i sparbankerna lån mot borgen, uppgående till 69 millioner, således en summa af 123 millioner, men derjemte hafva vi i dessa inrättningar en post "beviljade kreditiv" på 84 millioner, om hvilka en hvar vet, att kreditivsäkerheten till största delen består af namnsäkerheter. Dessutom finnas i redogörelsen för bankerna upptagna inrikes vexlar till belopp af 161 millioner, och att dessa till en icke så obetydlig del hafva samma natur som borgenslånen, känner man. Sålunda måste vi väl inse, hvilka faror det medför, och hvilken olycka det är, detta borgenssystem. Nu har naturligtvis under de dåliga åren, då det blifvit sämre och sämre, litet hvar begagnat denna utväg, som hjälper för stunden, samt lånat och borgat för hvarandra, men denna mjölkko sinar, om man begagnar henne för mycket, och nu äro vi på den punkten, att den icke vill gifva mera, hvarför man måste söka skaffa andra medel. Det finnes ganska mycket penningar i bankerna, och räntan är nedsatt, men detta har skett icke af brist på lånesökande, utan af brist på goda säkerheter hos de lånesökande.

Om det nu skall lyckas att upphjelpa och skydda jordbruket genom att införa tullar, är ganska problematiskt. Jag för min del tror det icke. Om vi vilja undersöka, hvarför spanmålsprisen och rågrisen i synnerhet, hvilka stå oss närmast, hafva fallit, få vi en ledning i utskottets utlåtande. Det har nemligen verkligen uppmärksammat den stora inverkan, som transportmedlen utöfva på dessa varors pris; och det har der framhållit, att under de sista två åren hafva de stora rederierna i täflan sins emellan nedbragt fraktprisen till belopp, som på vissa håll till och med understigit driftkostnaden. Detta är äfven en beklaglig sanning, som jag af egen erfarenhet kan intyga, och det är ett förhållande, som pågått under flera år. Orsaken dertill är den

Ang. införande af tull å spanmål.
(Forts.)

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

omständigheten, att för några år sedan blef det litet högre frakt-konjunktur, och då byggdes på ett par tre år så många nya ångbåtar, hufvudsakligast i England, att den transportflotta, som derigenom blef tillgänglig, blef alldeles för stor emot behovet. Detta inträffade på samma gång som segelfartygen fortforo att kämpa en förtviflad kamp med ångfartygen, hvilkas maskiner betydligt förbättrats, så att driftkostnaden nedgått. Och på samma gång som dessa båda tillfällen inträffade, nedgick handelsomsättningen i hela världen, så att frakterna minskades. Det är sålunda tre samverkande orsaker, som gjort, att fraktprisen blifvit så låga, som de äro. Det är likväl att hoppas, att det värsta är öfverståndet och att vi äro vid början af bättre och gynsammare förhållanden; ty det är en sak, som så småningom utjemnar sig sjelf. Folk blifva naturligtvis trötta på att år efter år förlora penningar på så riskabla affärer som skeppsrederi, och det har gjort, att, då på senare åren de, som varit intresserade i skeppsrederirörelsen, icke låtit bygga nya fartyg att ersätta dem, som gått förlorade, befintligt öfverflöd på fartyg minskats, så att tillgång och efterfrågan nu någorlunda motsvara hvarandra. Det är icke så, som en talare på stockholmsbänken på förmiddagen anförde, att de låga frakterna icke utgöra en nuvarande tillfällighet utan äro något, som måste tagas i beräkning allt framgent. Jag ville hoppas, att han icke skall hafva rätt i detta. På sitt sätt kan han få rätt derigenom, att räntan faller och till följd deraf de, som lägga sina penningar i fartyg, få vara nöjda med lägre procent än förut. Men jag ber att få upplysa derom, att under förgångna tider hafva frakterna delvis å vissa trader varit lika låga som nu. Sålunda voro under och efter 1857 års kris frakterna ytterst låga och de gingo ned till ungefär samma punkt som nu. På 1860-talet voro likaså under ett eller par år fraktprisen i vissa trakter till följd af kriser och fallissementer betydligt nedtryckta. Men förhållandena utjemnade sig så småningom. Och såsom bevis på, att det nu är något bättre, kan jag upplysa, att på de allra sista månaderna hafva t. ex. frakterna från Australien till Europa stigit så mycket, att det utgör åtminstone $\frac{1}{3}$ af den af bevillningsutskottet föreslagna tull.

Bevillningsutskottet säger vidare i sitt betänkande, såsom en förklaring på de låga prisen i Ryssland: "När en utländsk köpman tillhandlar sig rysk spannmål af ryska köpmän, får han i regel betala densamma i guld. De ryska köpmännen deremot betala producenterna i ett med tvångskurs belagdt pappersmynt. Oaktadt kursen å detta betydligt fallit, hafva likväl inom Ryssland spannmålsprisen ej stigit. Den ryske köpmannen gör sålunda på kursen en vinst, hvilken vinst sätter honom i stånd att sälja sin vara till ett billigare pris än han eljest kunnat göra". Jag kan ej förstå, huru bevillningsutskottet kan komma fram med en sådan sats. Det är allmänt bekant, att ryssarne hafva naturliga anlag för handel och äro framstående köpmän; att, såsom bevillningsutskottet påstår, dessa skulle inom Ryssland sälja sin spannmål, oafsedt hvad den gäller å världsmarknaden, är ett påstående, som

ingen menniska med eftertanke kan taga för godt. Det har väl i stället varit så, att samtidigt med papperspenningarnas fall hafva spanmålsprisen fallit på världsmarknaden, och sålunda hafva rågprisen och papperspenningarna följts åt. Detta är orsaken till de förhållanden, som råda i Ryssland.

*Ang. införande af tull å spanmål.
(Forts.)*

Nu anses det, att det skulle blifva hjälp för jordbruket och hela landet i allmänhet genom tullar och särskildt för jordbruket genom rågtull.

Då är frågan: huru komma dessa tullar att verka? Ja, bevillningsutskottet har räknat ut: arbetarne skola få det bättre; litet hvar skall få skydd. — Hvad arbetarne beträffar, så skall jag fästa mig vid dem först, och då vill jag medgifva med en talare på stockholmsbänken, att nuvarande jordbruksarbetare med sina låga aflöningar hafva det så illa stäldt som möjligt. Ja, det är nog så tyvärr. Men är det förhoppning om, att jordbruksarbetarne skola få mera, om det blir tullar? Det är troligt, att i ett och annat fall, der det finnes en god husbonde, denne deiar med sig litet, om han finner, att han genom tullar får bättre inkomster. Men det är många, antager jag, som betrakta saken ur affärssynpunkt; och der vid lag såsom alltid är det tillgången och efterfrågan, som bestämma priset. Arbetet är en vara, som fluktuerar på grund af tillgång och efterfrågan, såsom penningar, spanmål och allting annat. Ar det nu så, att industriidkarena äro fullt sysselsatta, så att de kunna använda arbetare till lönande arbetsförtjenster i sin tjänst, då är jordbrukaren tvungen att följa med och betala gällande pris, om han vill hafva dugliga arbetskrafter. Men om nu t. ex. dessa tullar skulle införas, och detta oaktadt industrien skulle komma att ligga nere och icke kunna använda ett så stort antal arbetare som under vanliga förhållanden, utan dessa skulle rusa till jordbruket för att söka arbete, är jag alldeles öfvertygad om att, i stället för att jordsbruksarbetarne skulle få en högre aflöning, deras aflöning tvärtom skulle blifva nedtryckt i många fall på grund af konkurrensen.

Sedermera komma vi till frågan: Kan det svenska jordbruket skyddas? Detta tycker kanske mängen är en enfaldig fråga. Men om jag på grund af bevillningsutskottets betänkande söker bevisa, att detta är omöjligt, hoppas jag, att herrarne förlåta mig.

Den tabell, som är bifogad detta utlåtande, upptager införsel och utförsel på alla jordbruksprodukter, ifrån lefvande djur till ägg och spanmål, ifrån år 1879 till år 1886. Om plus och minus adderas i hop, framgår deraf, att under dessa 8 år hafva vi haft ett överskott af utförseln på 27,683,624 kr., som utförseln utaf spanmåls- och jordbruksprodukter varit större än införseln. Detta gör per år räknadt 3,460,453 kr. Sålunda är genom dessa siffror ådagalagdt, att vi här i Sverige icke kunna äta upp hvad jordbruket kan framskaffa. För närvarande hafva jordbrukarne på grund utaf den fria täflan tvungits att söka göra sin handtering så inbringande som möjligt, och efter åtskilliga försök synes allmänna meningen hafva kommit derhän, att det fördelaktigaste för de svenska jordbrukarne är att föda upp boskap och lägga an på

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

smör och boskap till export. Detta synes äfven framgå af dessa statistiska siffror, deri det visar sig, att smörexporten har stigit, jemnt stigit, och detta ehuru, såsom en talare på förmiddagen på stockholmsbänken påpekade, priset hade fallit.

Sålunda är då konstateradt, att vårt svenska jordbruk allt mer utvecklar sig derhän att lägga an på boskapsskötsel och smörberedning. Efter hvad jag hört kunniga jordbrukare säga, är äfven detta det rationellaste sättet att taga ut så mycket som möjligt ur den svenska jorden och hålla den högt i värde. Sädesodlingen, i synnerhet rågodlingen, bör — säga de — icke vara annat än hvad som behöfves för cirkulationsbruk. Och det är ju temligen tydligt, och man bör — utan att vara jordbrukare — kunna fatta, att detta är fördelaktigt för jordbrukarne. När det gått så långt, att rågen säljes billigare än hafren, synes det, som om det icke skulle behöfvas andra bevis.

Nu exportera vi smör; men om nu tull på råg antages, så att det blir bättre affär att odla råg på grund af tullen, än att såsom förut lägga an på smör- och boskap-export — hvad skall väl följden blifva? Jo, då kasta sig naturligen herrar jordbrukare litet hvar på rågodling. Inom en 3, 4, kanske 5 år har, antager jag, denna så utvecklats, på bekostnad af smörberedningen och boskapskötseln, att vi icke kunna äta upp all den råg som produceras inom landet. Så snart produktionen af råg kommit så långt, att en enda skeppslast finnes mer än vi kunna äta upp i landet, är denna tull af noll och intet värde. Då är det världsmarknadspriset, som äfven kommer att bestämma priset inom landet.

Hvad hafva vi då vunnit på dessa tullar? Jo, att den rationella utveckling af jordbruket, som nu pågår, under nödvändighetens tvång i den fria täflan med andra, har blifvit förryckt till förmån för sädesodlingen. Huru skall man då göra? Skall man öka tullen? Ja, detta lär icke hjälpa, om man kommit så långt, att man har mer råg än man konsumerar. Man har då icke annat att göra än att på något *annat* sätt söka hjälpa jordbruket.

Jag har nu sökt visa, att så länge som vårt svenska jordbruk har ett öfverskott af export emot hvad landet konsumerar, är det föfångt att tala om tullskydd för att hindra andra länders konkurrens. Om det vore här såsom i England, Frankrike, Tyskland — dessa länder kunna ju icke producera tillräckligt för landets behof — om vi vore i samma förhållande, skulle naturligtvis en sådan tull verka delvis skyddande. Införande af spannmålstullar måste sålunda, under dessa förhållanden, förrycka jordbrukshandteringen och hindra dess nu pågående rationella utveckling, utan att kunna gifva det förespeglade skyddet.

Sedermera komma vi till frågan: Hvilka skola betala ifrågasatta tullar? Jo, naturligtvis alla invånare i Sverige, hufvudsakligast arbetarna men äfven industridkarne. Bland industridkarena är det många, som icke äro bättre deran än de svenska jordbrukarne. Ja, det finnes till och med åtskilliga, som äro i större betryck. Bevillningsutskottet har i sitt betänkande särskildt omnämnt de förlustbringande frakterna; rederinäringen har, vågar jag påstå,

under de senaste 10 åren varit i mycket större betryck än jordbruket. Det finnes äfven andra industrier, som ligga nere. Det finnes stora verk, som representera hundratusentals, ja, millioner kronor nedlagdt kapital, hvilka på grund af de dåliga konjunkturerna äro stängda. Jag frågar: är det rättvist, är det billigt, att de arbetande klasserna och andra industrier, som äro i sämre belägenhet än jordbruket, skola öfvertaga en del af jordbruksnäringsens förlust eller hjälpa jordbruket till en bättre ställning?

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

En talare på förmiddagen, på vermlandsbänken, som sjelf är jordbrukare, hade ett yttrande, hvaraf tycktes framgå, att jordbrukets ställning icke vore så dålig som det låter. Hvad han anförde, tyckte jag hade skäl för sig. Jag har äfven från andra håll hört detsamma.

En ledamot i denna kammare, en stor godsegare, berättade t. ex., att han hade en gård, som skulle arrenderas ut. Då kom en bonde, som innehade ett mindre hemman men ej egde någon förmögenhet, till honom och frågade, om han icke kunde få arrendera gården, ehuru han icke genast kunde anskaffa alla behöfliga inventarier och kreatur. Han hade dock en del och skulle skaffa sig mera så småningom. Han erhöll arrendet, men då ett halft år gått och första halfårsarrendet skulle betalas, kom han och jemrade sig och sade, att han behöfde flera kreatur, och bad att få anstånd med att betala arrendet den gången; han skulle i stället anskaffa flera kreatur. Som egendomsegaren ansåg detta vara fördelaktigt för egendomen, gick han in derpå. När året var slut och arrendet skulle betalas igen, kom återigen samme bonde och bad att äfven nu få anstånd med erläggandet af arrendet samt anhöll, att patronen i stället skulle bygga till ladugården; han skulle då genast skaffa flera kreatur. Egendomsherren gjorde detta, byggde till ladugården och gaf bonden anstånd. Inom kort tid hade denne fyllt ladugården med kreatur. Sedermera kommo de öfverens om, att en viss quantitet mjölk dagligen skulle levereras och arrendet derigenom betalas, hvarmed bonden fann sig belåten. Resultatet var, att 1½ år derefter hade han betalt både skulden på arrendet och arrendet under tiden samt var skuldfri.

Detta har nu skett just i dessa tider. Här af visar sig, att den idoge, arbetsamme och kunnige jordbrukaren tager sig fram och kan samla förmögenhet, såsom vi se i detta fall.

Sålunda synes framgå, att det icke är så klen bestådt med jordbruksnärigen. Det kan visserligen finnas många, som äro skuldsatta och icke hafva rörelsekapital i förhållande till den handtering de drifva. Men huru är det i hvarje annan handtering? Om t. ex. en köpman, en industriidkare, gifver sig i större affär än hans tillgångar medgifva, huru går det med honom? Jo, det går öfver ända. Folk säger, att det är synd om honom, såvida han har arbetat ärligt och hederligt. Men han har lagt sig för vidt ut. Hvarför, frågar jag, skulle det vara något undantag för dem, som drifva jordbrukshandtering? Hvarför skulle de, när de skuldsatt sig för mycket, hafva särskild hjälp framför andra?

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

En talare på förmiddagen ifrån Öland sade, att svenska män, som älska sitt fädernesland, icke skulle afvisa det enda möjliga sättet att hjälpa, och bad, att, om någon hade något annat sätt att föreslå, han skulle uttala det. Jag vill för min del tro, att, fastän man har frihandelsvänliga åsikter, kan man vara lika god fosterlandsvän, som den som har tullskyddsvänliga åsikter. Ja, kanske man i många fall kan vara litet mer fosterlandsvän såsom frihandlare. Det finnes mängen, som under dessa svåra tider genom nödvändighetens kraf tvungits till ansträngningar, som hafva gjort det möjligt för honom att drifva en industri, hvilken eljest icke kunnat hålla sig uppe.

Hvilka näringar, hvilka fabriker i Sverige är det, som kunna gå framåt och löna sig? Jo, de som äro tidsenligt inrättade och rationellt skötta samt äro i saknad af tullskydd. De mekaniska verkstäderna, i synnerhet de, som hafva tagit tidens kraf i akt och lagt sig på specialiteter samt fördelat arbetet, såsom tidens lösen är. Dessa verkstäder skall man finna stå sig bäst; och de hafva nu kommit så långt, att fastän de sakna skydd, så hafva de export till utlandet. Det är numera många svenska fabriksgrenar, som exportera till utlandet. Det är dock i många, ja kanske i de flesta fall icke svenskar, som sälja sina varor till utlandet, utan det är vanligen tyskar, som börjat såsom handelsresande, och sedan slagit sig på agenturaffärer och blifvit köpmän. Dessa hafva då först handlat med utländska artiklar, men nu hafva de kommit så långt, att åtskilliga af dessa herrar finna sin fördel uti att handla med svenska fabrikat. Man kan vara förvissad om, att då är äfven priset lägre å de svenska fabrikaten än på de utländska, på samma gång som varan är bättre.

Jag skall be att med anledning af talarens på ölandsbänken yttrande få nämna några ord angående min åsigt om huru nuvarande betryck bäst skulle blifva afhjelpat.

Det är icke tänkbart, att man på en gång kan blifva fri från en så gammal surdeg, om jag så får uttrycka mig, som detta är: nemligen skulder, samlade under årens lopp. Det går icke; utan de, som äro mogna till fall och redan ruinerade, de måste gå omkull. Men för de andra gäller det att arbeta och spara och lefva sparsamt. Vi böra i detta fall taga tyskarne till exempel både i hvad träget arbete vill säga och med afseende på våra lefnadsvanor. Ty säga hvad som helst, så är det dock alla våra höga lefnadsomkostnader här i Sverige, som fört oss dit der vi nu äro. Och om andra nationer skulle lefva såsom vi lefvat under många år, så skulle många länge sedan varit ruinerade.

En annan bidragande orsak till betrycket är den ekonomiska lagstiftningen. Sålunda borde borgenssystemet så småningom, om icke helt och hållet utrotas, dock genom lagstiftningen göras mer och mer omöjligt att begagnas till vingleri. Konkurslagen borde skärpas så, att det icke ginge an såsom nu att lätt få ackord och så börja på nytt på grund af det gynsamma ackord man fått, med realisering under inköpspris, hvilket gör all ärlig konkurrens omöjlig för redlige köpmän, som måste betala sina varor fullt ut.

En tredje sak, som ligger oss mycket till last och är en af orsakerna till att vi äro i sådant betryck som vi äro i, är enligt mitt förmenande den uppfostran ungdomen får. De läsa alldeles för länge, läsa så länge i många fall, att de blifva omöjliga för det praktiska lifvet. Hufvudsaken är att hafva en skolbildning, som vore praktiskt anlagd, så att ynglingarne, äfven de bättre lottade, de, som ega större intelligens på grund af större boklig kunskap, egnade sig åt yrkena i mycket tidigare ålder än nu. Såsom vi veta, finnes det nu många, som gå långt öfver 20 år och icke veta att bestämma sig för något yrke. Ja, lagen förbjuder till och med att arbeta före 18 års ålder. Men skall det blifva några dugliga arbetare och medborgare, är det nödvändigt att ställa så till, att de få börja arbeta vid 15 å 16 års ålder i de yrken, som de skola egnade sig åt, så att de, medan de ännu hafva läraktighet och vilja, kunna lära sig att arbeta, kunna lära sig yrkena, och sålunda, kunna i unga år hemta några skördar deraf. Den, som får läsa eller gå sysslolös till 18 å 20 år, den får i många fall afsmak för arbetet, ty det anses för simpelt. Men, säga hvad som helst, så är det dock både tidens och framtidens lösen att arbeta.

Då samme talare på förmiddagen sökte med siffror visa, att majoriteten af landets invånare vore tullvänlig, och att denna kammare vore ett riktigt uttryck för landets mening, och äfven en talare på stockholmsbänken särskildt betonade detta och yttrade, tror jag, att med lagens fulla rätt och lagens kraf borde stockholmsrepresentanterna sitta på sin plats, så skall jag be att få erinra, att jag icke hört någon bestrida valets laglighet. Vål har man beklagat de omständigheter, under hvilka de nuvarande representanterna för Stockholm inkommit i kammaren, men att det varit olagligt, har jag icke hört någon säga. Men med anledning af dessa talares framställningar, skall jag taga mig friheten att fästa uppmärksamheten derpå, att då vid januaririksdagen förlidet år det var samma förhållande mellan tullvänner och frihandelsvänner som nu, så ansåg sig Konungen föranlåten att särskildt upplösa Andra Kammaren och vädja till landet i detta särskilda fall. Landet svarade på denna Konungens uppmaning med det resultat, som vi alla känna till, och frihandelsvännernas antal uti kammaren var alldeles tillräckligt för att gifva ett exakt svar på Konungens fråga. Då detta kungliga spörsmål så tydligt blifvit besvaradt från landet, så antogs naturligtvis inom många landsändar, att nu skulle tullfrågan få hvila i fred, tills nästa gång det blefve möjligt att genomföra en ordentlig revision af tulltaxan, nemligen då våra handelstraktater utgå. Detta hafva väl också landets valmän haft rätt i att antaga. På grund deraf, tror jag, fästes det vid de senaste valen till innevarande riksdag icke så stort afseende på, om representanten vore tullvän eller frihandlare, och på grund deraf har det kommit flere tullvänner in i Riksdagen, än som under andra förhållanden kommit dit. Och såsom vi veta har genom vissa omständigheter hela stockholmsbänken kommit att besättas med tullvänner i stället för frihandlare. Jag hemställer under dessa förhållanden, huruvida det icke kunde vara klokt och

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

förståndigt af tullskyddsvännerna, särskildt stockholmarne, att taga någon hänsyn till det svar, som landets valmän vid majriksdagen lemnat på Konungens upprop, och icke nu begagna sin tillfälliga magt för att genomföra ett nytt system, som, efter hvad jag tror, skulle dels förrycka jordbrukets utveckling och dels göra ett omslag i den ekonomiska lagstiftningen, som antagligtvis vid nästa riksdagsperiod, eller om tre år härefter, skulle åter omkastas. Ingenting, tror jag, är skadligare än ett sådant systemombyte, och det är på grund deraf som jag tagit mig friheten fästa herrarnes uppmärksamhet derpå.

Då en gång våra traktater lida till slut, då kunna både protektionister och frihandlare vara ense om, att vår tulltaxa kan behöfva genomses och ändras. Och befinnes det då, att andra magter genom exportpremier och sådana tillställningar göra det för oss omöjligt att ärligt konkurrera med dem under frihandels-systemets fana, då — synes det mig — är det nödvändighetens tvång — och det bör tydligen enhvar inse, hvad åsigt han än har — att ändra systemet. Men då böra vi göra det grundligt, så att det blir *tullkrig*, så att vederbörande, som det gäller och som misshandlat oss, börja finna det tråkigt, så att vi på en alldeles ny basis kunna få underhandla om nya traktater i frihandelsvänlig riktning. Ty man må säga hvad som helst, men nog är frihandeln både i teoretiskt och praktiskt afseende det rigtiga, så vida icke konstlade faktorer, såsom exportpremier och andra dylika saker, komma med.

Då jag ej kan finna, att de föreslagna tullarne komma att lemna jordbruket afsevärdt skydd, då staten icke har behof af de föreslagna spanmålstullarne, som för öfrigt hårdast skulle drabba den arbetande klassen, hvilket vore både orättvist och obilligt, så anhåller jag att få yrka afslag på bevillningsutskottets föreliggande utlåtande.

Vidare anförde:

Herr Stjernspetz: Då jag är motståndare mot spanmålstullar, anhåller jag att med några ord få ge skäl för denna min ståndpunkt. Det viktigaste skälet för mig är att jag, lika med hvad den siste talaren och herr Olof Andersson från Vermland anført, anser att spanmålstullar ovilkorligen skola direkt skada sjelfva jordbruksnäringen. Både teoriens läror och den praktiska erfarenheten bestyrka detta.

Många sifferuppgifter hafva under diskussionen anförts, men äfven jag ber att få anföra några. Det är ett egendomligt förhållande, att allt sedan Tyskland fick spanmålstullar, har dess export af ladugårdsprodukter, såsom lefvande djur, kött, smör etc., år efter år oupphörligen minskats. Före tullarnes införande eller år 1874 uppgick Tysklands export deraf till ett värde af 215 millioner mark, år 1882 hade samma export minskats till 202 millioner och 1886 ytterligare till 145 millioner, och märkligt är, att samtidigt importen till Tyskland ökades just å dessa jordbrukets

ädlaste alster, så att, då den 1874 blott uppgick till ett värde af 296 millioner, hade den 1882 ökat till 357 millioner och utgjorde år 1886 314 millioner, oaktadt tullar äfven äro lagda på dessa ädlare produkter.

Ang. införande af tull å spanmål.
(Forts.)

Detta visar tydligt hvilken verkan tullar hafva på sjelfva jordbruksnäringen, och det skall icke fela, att de nu här föreslagna spanmålstullarne skola hafva samma verkan för vårt land och sålunda blifva till skada och hinder för vårt jordbruks utveckling i den af alla erkänt rätta och önskliga riktningen.

Genom den helt nyligen företagna höjningen af spanmålstullarne har Tyskland med all säkerhet utestängt sina ladugårdsprodukter från den engelska marknaden, ett förhållande, som måste vara till fördel för det svenska jordbruket, som derigenom slipper en svår konkurrent derstädes. På samma sätt som det gått med Tyskland har det ungefärligen äfven gått med Frankrike. Jag ber få nämna, att jag hemtat mina uppgifter ur en bok, som hvarken är protektionist- eller frihandelsvänlig, nemligen från Almanach de Gotha. I motsats till dessa länder hafva de, som icke äro välsignade med spanmålstullar, i hög grad ökat sin ladugårds-skötsel och exporten af dess produkter, deribland icke Sverige minst, som vi alla veta, och till stor fördel för vår modernäring.

Förhållandet inom vårt eget land är också, att i de trakter, der jordbruket sedan flera år tillbaka starkt lagt an på ladugårds-skötsel, der är det ifrigaste motståndet mot spanmålstullar att finna och tvärt om, eller i de trakter, der man ännu fasthåller vid ett föråldradt och jorden utsugande spanmålsodlingssystem, der är äfven den öfvervägande delen af jordbrukare för spanmålstullar och se uti dem sin enda räddning. Man skulle sålunda kunna uppdraga ganska tydliga och bestämda gränslinier emellan trakter der ett, efter nyare tidens åsichter förståndigt jordbruk bedrivs, och sådana trakter der man ännu kvarstår på en lägre och föråldrad ståndpunkt i jordbrukets bedrivande, och dessa gränslinier skulle ganska noga sammanfalla med jordbrukarens ståndpunkt rörande tull å spanmål. Sålunda se vi en stor del af södra Sveriges jordbrukare vara motståndare till spanmålstullar, oaktadt en tredjedel om icke hälften af hela landets sädesproduktion i dessa trakter frambringas, men de hafva kommit så långt i insigter om sjelfva jordbrukshandteringen, att de funnit det spanmålet för dem sjelfva och deras näring icke är annat än ett nödvändigt råämne och således icke önskligt att priset derå på ett konstladt sätt höjes, äfven om de skulle hafva någon del deraf till afsalu.

Såsom det härutinnan förhåller sig med hela landsorten, så förhåller det sig äfven med de enskilda jordbrukarne på hvarje ort. Kommer jag till en jordbrukare, går in uti hans ladugård och ser densamma uppfylld af vackra, väl födda och vårdade kreatur, hans åkrar i följd häraf uti god växtkraft och bärande rika skördar, är mannen i de flesta fall en s. k. frihandlare. Finner jag i stället en ladugård med svältfödda kreatur och åkrarne utmagra med klena så väl sädesskördar som vallar, då är egaren

Ang. införande af tull å spannmål. (Forts.)

i vanliga fall en stark ifrare för spannmålstullar; om än undantag kunna finnas, men som regel står dock detta alltid fast.

För öfrigt, den lilla vinst som för tillfället möjligen skulle uppkomma genom spannmålstullar, den komme snart att försvinna derigenom att tullar åsattes eller höjdes å andra varor, att markgångsprisen stegrades och skatterna ökades. Och blefve det icke värre efterräkningar, ginge det väl ändå an. Men jag befarar, att det blifver det, hvarom jag likväl ej nu vill orda.

Ett annat skäl, hvarför jag ej kan gå in på dessa tullar, är att de komma att hårdast drabba de fattigare klasserna, som hafva den minsta betalningsförmågan; och hvarje skatt borde väl utgå på det sätt, att den i stället träffade dem, som kunna betala. I detta afseende har visserligen talats mycket både för och emot, hvarför jag endast vill gå till mina egna böcker, som föras öfver ekonomien vid de egendomar, hvilkas öfverinseende är mig anförtrodt, och meddela förhållandet vid dem. Jag finner då, att i en arbetarefamilj, bestående af man, hustru och fem barn, årligen i medeltal åtgå 1,400 kilogram spannmål och mjöl, eller 200 kilogram per individ; och gör jag ett öferslag, skulle, om de nu föreslagna tullarne verkade med hela deras belopp, en sådan familj betungas med en årlig skatt af 60 kronor, detta ensamt för mjöl och spannmål. Kommer så, på sätt är förslaget, tull äfven å fläsk och andra lifsförnödenheter, så blir bördan ändå större. Men redan 60 kronor är stort belopp nog för en arbetarefamilj på landet. Går jag åter till mitt eget hushåll, som består af 10 personer, så är mjölåtgången der endast 700 kilogram per år eller 70 kilogram per individ, således icke ens hälften af hvad som konsumeras inom arbetarefamiljen. Förhållandet är egendomligt; men förorsakas deraf, att hos de så kallade bättre eller de mer burigna klasserna mjölet icke spelar någon större rol i deras hushåll, utan deras föda utgöres mera af kött och grönsaker. Jag är säker på att hos de förnämre familjerna i städerna mjölåtgången är ännu mindre, kanske endast 35 kilogram per individ. Förhållandet är, att ju mindre en menniska har att lefva af, dess enklare föda måste hon använda, och då är mjölet på samma gång den kraftigaste, helse-sammaste och billigaste. Men beslutas nu tull å spannmål och den derigenom fördyras, blir följderna, att den fattige arbetaren får inskränka förbrukningen deraf och i stället öka sin förbrukning af potatis, hvarigenom den arbetande befolkningen visserligen i någon mån kan undandraga sig den ökade beskattningen, men derigenom komme nog dess arbetskraft att minskas, på samma gång den vinst landmannen påräknat af tullen äfven minskades.

Att jordbruket lider af betryck, det vill jag visserligen erkänna. Men jag får å andra sidan säga, att jag sett personer, som under de goda åren 1873 och 1874, då allt stod så högt i pris, köpt stora egendomar, det mesta på skuld, men hvilkas verksamhet, genom att de genast lagt an på ladugårdsskötsel, kröntes med framgång. Den förnämsta orsaken till betrycket ligger i det höga lefnadssätt, som börjat utbreda sig hos befolkningen, ett oförsvarligt lättsinne, närmast uttryckt i de så kallade svindelaffärerna,

för stora förhoppningar och för långt sträckt kredit och deraf följande skuldsättning. Till min förundran har man sammanblandat detta med frihandeln. Men härmed har frihandeln icke att göra. Tvärtom, se vi på de land, som icke hafva tullar, så är skuldsättningen der snarare mindre än i land med utpregladt skyddssystem. Det är hos kredit- och banklagstiftningen, som man har att söka orsakerna till en öfverdrifven skuldsättning.

*Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)*

Jag föreställer mig, att det bästa medlet för att jordbrukaren må kunna komma ur det öfverklagade betrycket är, att han tar varning och lärdomar af de rådande svårigheteterna — ty det finnes intet ondt, som ej kan föra godt med sig — att den ekonomiska lagstiftningen förbättras och att kredit- och banklagstiftningen reformeras i sådana hänseenden, der den befunnits skadlig. Särskildt är det icke väl bestämdt med vårt hypoteksväsende på landsbygden. Hvar felet här ligger, är nu ej rätta ögonblicket att tala om. Men hvad som är visst är, att det icke förhåller sig som det bör med hypoteksväsendet. Sälunda är det ett stort missförhållande, att landtmännen icke skola hafva samma frihet som städerna att bilda hypoteksföreningar, utan vara underkastade en centralbank, som har monopol på att ensamt fylla egendomsegarnes hufvudsakliga penningbehof, hvilket förhållande naturligtvis föranleder en högre räntefot. Att en förändring i detta afseende är af nöden, torde vara tydligt och klart för en hvar.

För att hjälpa jordbruket skall jag utan tvekan vara med om att bevilja ett direkt anslag för lättande af dess betryck. Så gjordes för flera år sedan, t. ex. för sågverksegarne och för de enskilda jernvägarne, till hvilkas understöd hvar för sig bildades särskilda fonder. Hvarför icke begagna ett likadant medel för att hjälpa jordbruket, som en tid lidit under trycket af en ständig prisnedsättning å dess alster! Ett sådant direkt understöd vore vida mer på sin plats än en för öfrigt mycket tvifvelaktig hjälp genom en indirekt skatt af spannmålstull. Likaledes ville jag vara med om grundskatternas afskrifning, om fördelning af indelningsverkets kostnader, vägunderhållningsskyldighetens borttagande och mycket annat, som kunde uppräknas. Alla dessa onera betraktar jag som orättvisor, och det förvånar mig på det högsta, att icke jordbrukarne, med de svårigheter de nu länge haft och fortfarande hafva att kämpa mot, kraftigare än fallet varit sökt blifva qvitt dessa gamla orättvisor. En hjälp i denna rigtning vore mera rättvis än att genom tullar fördyra lefnadskostnaden för de fattiga klasserna; och med god hushållning med statens medel skulle deraf icke behöfva föranledas ökade utskylder. Och om äfven så skulle vara, komme det erforderliga tillskottet att drabba, icke, som fallet blefve med spannmålstullar, den fattige arbetaren, utan det träffade dem, som hade råd att betala.

Herr E. G. Boström nämnde, att trädan är nödvändig för erhållande af goda gräsvallar och att man i följd deraf också nödvändigt vore hänvisad till rågodling. Häremot ber jag få åberopa min egen erfarenhet, som är alldeles en motsatt. I min trakt hafva

Ang. införande af tull å spanmål.
(Forts.)

vi nemligen längesedan kommit under fund med att trädan alldeles icke är något oeftergiftigt vilkor för uppdragande af goda gräsvallar. Också hafva vi sedan ett par år betydligt inskränkt rågodlingen och funnit oss väl deraf, ty jorden bär nu rikare och värdefullare frukter än den mogna spanmålen.

En talare på stockholmsbänken, herr Beskow, sade att Sverige är det enda land som är frihandelsvänligt. Jag lägger herrar jordbrukare på hjertat, om de kunna underskrifva detta påstående. Till England sända vi tullfritt vårt smör, vår hafre, våra kreatur, ja allt vårt öfverskott af jordbruksalster, som vi hafva att afyttra. Så länge detta land utgör en marknad för våra produkter, så länge skola vi icke kunna säga att vi äro afstängda från våra grannar, åtminstone icke jordbrukarne. Men beklagligt vore det om England, derest vi belade dess produkter med tullar här i landet, utöfvade repressalier mot oss, då först skulle jordbruket möjligen kunna råka i verkligt betryck.

Jag vill icke längre uppehålla kammarens tid, utan yrkar afslag på den föreslagna rågtullen.

Herr Lindmark: Det kan icke falla mig in att fälla några detaljerade omdömen om jordbrukets ställning och behof. Jag vill endast nämna, att jag anser rågtullen såsom inkörsporten till den systemförändring, som de fleste af oss önska. Icke heller vill jag trötta herrarne med några massor af statistiska siffror, helst dessas mysterier näppeligen blifva klara med mindre en statistiker står såsom kateket vid sidan om den, som anför desamma. Emellertid skall jag dock framlägga några fakta för att söka bemöta en del af hvad några föregående talare yttrat; och vänder jag mig dervid särskildt mot den siste ärade talaren, som försökte göra troligt, att jordbruket i alla länder med tullskydd gått tillbaka. Af detta resonnement borde väl framgå, att jordbrukets tillstånd i England borde vara blomstrande, men hur ser det väl ut med landtbruket der, i detta frihandels förlofvade land? Sannerligen detta befinner sig i något blomstrande skick, att döma af det utlåtande som den år 1885 tillsatta Royal Commission afgifvit. Denna komité, hvilken bestod af tjugutre ledamöder — 18 frihandlare, 4 fair traders och en som afgaf särskildt utlåtande — kom till det resultat, att landtbrukets köpförmåga under de sista tolf åren minskats med 42 millioner pund sterling eller, ungefär 756 millioner kronor. Den sädesbärande jorden hade under de senaste tolf åren minskats med $1\frac{1}{2}$ million acres. Jordegarne hade förlorat i årsinkomst 20 millioner pund sterling, motsvarande 30 % minskad inkomst, och arrendatorerna en lika stor summa, motsvarande 60 % af deras forna årsinkomster. Beträffande spanmålstillens inflytande på prisen, så är det icke möjligt att med bestämdhet yttra sig derom. Jag vill emellertid påpeka hvad generalkonsuln i Havre i skrifvelse af år 1885 till engelska regeringen yttrat, nemligen att i Frankrike med en tull af 5 shillings 3 pence pr quarter — ungefär 2 tunnor löst mål — någon prisstegring icke förmärkts, hvaremot statskassan haft en god inkomst af tullen. Att tullen icke drabbat

någon annan än importören berodde derpå, att importen blott med $\frac{1}{20}$ öfversteg exporten, och då förhållandet här i landet lärer blifva ungefär enahanda, hafva vi anledning vänta att ifrågavarande tullar icke komma att väsentligt höja prisen.

*Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)*

Jag skall söka undvika att gifva mig in på redan upptrampad mark. Herr Herslow har i sitt sista anförande uttalat en varm, nästan passionerad varning "mot ett beslut, deraf strider kunde framgå, från hvilka vi borde vara förskonade".

Det är möjligt, att äfven jag, innan jag slutar, kommer att uttala en likartad varning, ehuru grundad på andra skäl och rigtad mot våra motståndare.

Låtom oss således först kasta en blick på detta vördade frihandelns tempel, icke för att under dess kupol bida tecken och under från himmelen, utan för att se, om dess grundvalar äro fasta och dess murar utan betänkliga remmor.

Som herrarne veta, så föregicks frihandeln eller tullarnes borttagande i England omkring år 1860 af den skarpaste agitation för borttagande af tull på spannmål och råämnen. Man må icke tro, att engelsmännen införde frihandeln af ömhet för andra nationers välfärd; nej frihandeln, såsom engelsmännen tänkte sig den, är den engelska egoismens ekonomiska evangelium. Som bevis härpå vill jag anföra hvad en engelsk författare på den politiska ekonomiens område sjelf säger: "Med beundransvärdt men strängt begränsadt menskligt förutseende insåg Cobden att här förelåg ett alldeles ovanligt gynnsamt tillfälle för utvecklingen af det industriella England. En lifvig industriel verksamhet, ärligt och pålitlig arbete, produktion i stor skala, allt detta måste leda till en fabrikation i stort och det till pris, hvilka måste åt England eröfra alla marknader". Deraf Cobdens agitation för anskaffande af billiga råmaterier, billig föda m. m. Samme författare säger också, att Cobden trodde, att England till tidernas ända skulle få förse hela världen med bomullsnattmössor, i förväntan att de öfriga länderna endast skulle lemna råämnena åt fabrikanterna i England.

Det är egendomligt, att den ortodoxa frihandeln så länge har fått gå som ett evangelium här i Sverige. Vi veta mycket väl, att en skarp strid under flera år pågått mot manchesterskolan, i synnerhet i Tyskland. Vi veta, att då dess förste upphofsman, A. Smith, år 1776 utgaf sin bok, således kort före den franska revolutionen, man då talade om den "upplysta egoismen", såsom ensamt handlingsmotiv, hvilken skulle på något sätt förmildras genom "den s. k. allmänna välviljan".

Det der förändrades så småningom. I vårt århundrade kom Malthus, som tog saken om hand på kärfvare sätt. Han såg icke saken ur barmhertighetens synpunkt. Han tog den mycket strängare. Kommer för mycket folk till världen, för hvilka inga kuverter finnas dukade vid lifvets bord, så bort med dem, sade han; derom kommer nog naturen att draga försorg. Någon barmhertighet har icke rum i hans system. Derjente har äfven naturvetenskapen och dess idkare, bland dem Darwin, på teoretisk väg kommit till och uttalat sig i samma rigtning. Vi känna Darwins teori om det

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

naturliga urvalet och kampen för tillvaron. Enligt densamma och hans meningsfränders åsigt är vi "slagna till slantar", äro att betrakta som celler i en djurkropp, der de svagare må gå under. Det är hemska läror dessa.

De, som i England i senare tider skrivit om den politiska ekonomien, de taga icke denna och frihandeln som ett allmängiltigt system för alla länder, utan tvärtom nämna de den såsom ett ekonomiskt system, som hufvudsakligast lämpar sig för England. De säga öppet och ärligt, såsom exempelvis W. Bagshot: "Frihandeln är för oss det bästa systemet, men för er, för svagare nationer, som hafva mindre kapitalstyrka och kargare natur, är den knapp användbar annat än med stora modifikationer". Och jag kunde citera ett annat yttrande af en engelsk författare, hvilket går i samma riktning. Han säger: "Med hänsyn till protektionismen, i sin allmänlighet betraktad, beror det rigtige eller origtiga i en sådan politik på beloppet af oanvända arbetskrafter och af den utsträckning, hvori tillgängliga produktionsmedel, naturliga och industriella, blifvit undergräfvade; till följd hvaraf det måste blifva tydligt, att hvarken frihandel eller protektionism hafva rätt in abstracto, utan hafva relativt berättigande eller oberättigande, allt efter det säregna tillståndet af en nations industriella utveckling under en gifven tidsperiod". Och samma författare säger vidare: "Det är långt ifrån den gifven följd, såsom många hålla före, att internationel frihandel skulle leda till ökad produktion, ty om det, jag i föregående kapitel anført, befinnes vara sant, måste den leda till af naturen fattiga länders utblottande på invånare."

Så talar en engelsman, och det kan man säga slår in på oss för närvarande.

En annan sak, som är berörd, men icke tillräckligt berörd, det är hvarför vi protektionister äro så angelägna, att systemet förändras. Det är därför, att vi, för att använda ett mycket användt och mycket förhånadt uttryck, vilja bevara Sverige åt svenskarne. Vi vilja hafva så många arbetstillfällen som möjligt åt vårt lands arbetare, ty vi veta, att arbetstillfällena blifva färre och färre, allt efter som maskinerna i industriens tjänst fullkomnas och utvecklas. Det är denna högst egendomliga revolution, som egt rum under de senare 30 åren, som gjort, att arbetarne, för hvarje gång som en ny arbetsbesparande maskin uppfinnes, mista en mängd arbetstillfällen. Som exempel härpå vill jag anföra, hurusom en juvelerarearbetare i Förenta Staterna, aflönad med $2\frac{1}{2}$ å 3 dollars per dag, kunde efter gamla arbetsättet tillverka 3 dussin armknappar per dag. Nu kan en pojke, med 5 dollars i veckolön, med tillhjälp af maskiner tillverka 9,000 par om dagen.

Ett annat exempel. År 1840 tillverkade en arbetare, med 13 å 14 timmars daglig arbetstid, årligen 9,600 yards shirting; år 1886 kunde en arbetare, med 10 timmars arbetstid, tillverka 30,000 yards af samma vara.

Detta ger ett begrepp om, huru ofantligt de nya uppfinningarna hafva besparat arbetskraft. Går man till sjötransporten, så finner man, att af samma orsak besättningarnas storlek betyd-

ligt minskats under de sista 30 åren, och man har beräknat, att besparingen af arbetskrafter vid vissa tillfällen uppgått ända till 70 % och i medeltal till 40 % på alla industriella områden.

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

Detta betyder något för ett land med stor arbetarebefolkning. Ty om vi följa med vår tid och tillgodogöra oss dessa uppfinningar, så är det en gifven sak, att detsamma inträffar hos oss, som i andra länder, eller att flera och flera arbetstillfällen gå förlorade. Naturligtvis är det för oss svenskar af stort intresse att skaffa våra arbetare sysselsättning, och vi önska därför, att vår industri skall blomstra. Frihandlarnes grundåskådning är, att hvarje land på grund af sin särskilda naturbeskaffenhet, sitt särskilda folklygne och det försprång, det en gång fått på ett särskildt tillverkningsområde, bör tillverka några få industrialster, och utbytet på det sättet förmedlas. Men numera, sedan Suezkanalen kommit till stånd och Panamakanalen snart blir färdig, och med de snabba kommunikationer, som vår tid eger, så kan man säga att, der arbetsskicklighet och kapital finnas för handen, ingen skilnad finnes mellan lands naturliga och onaturliga näringar. Hvilket land som helst kan sålunda idka mångsidig industriel verksamhet. Det är detta, som gör, att vi protektionister önska skydd, ty af-sättningen inom eget land är icke att förakta. I England med en export till värde af omkring 300 millioner pund sterling utgör det exporterade endast $\frac{1}{3}$ af hvad som producerats i riket, de öfriga $\frac{2}{3}$ deraf konsumeras i landet; detta visar tillräckligt, af hvilken stor betydelse för ett land det är att omhulda och omhägna den inhemska industrien. Det var detta jag ville säga beträffande frihandeln. Jag tror icke på dess evangelium; jag tror, att man vid bedömande af dess nytta eller skada måste taga särskild hänsyn till olika omständigheter för särskilda land och folk.

Men jag går till en annan sida af saken och ber att få tacka herr Waldenström för ett yttrande, som jag kan begagna som in-gångsspråk för sista delen af mitt anförande. Han sade: "Det går en Nemesis genom tiden." Ja väl, det går en Nemesis genom tiden. Det finnes ett svar på frihandeln, och det är socialismen. Frihandeln med sitt laissez-aller, laissez-faire, ingen inblandning från statens sida, har i socialismen fått sin antites, som säger "staten skall göra allt, och vi andra äro icke annat än viljelösa atomer, som skola mottaga arbetsorder och ledning af staten." Socialismens system är omöjligt att genomföra, det veta vi, men de massor, som försmäkta under trycket af frihandelssystemets och den politiska ekonomiens jernhårda lagar, de känna ej detta, de taga till hvilken orimlighet som helst för att undkomma följ-derna af detta tryck. Socialismen är svaret på frihandeln, det är min tro. Vidare tillkomma äfven andra faktorer, nemligen de religiösa och sedliga. Ty de, som leda denna rörelse, veta mycket väl, att så länge som det finnes en gnista af hopp, en gnista af tro på något högre, något bättre, lyssna massorna ej till deras lockelser. Derfor är socialismen antireligiös. Men då massornas hopp härutinnan är ute, då hafva ledarne dem i sin hand. Detta

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

är det hemska i saken. Det är icke värdt att förneka det. Vi hafva visserligen ännu blott fått några små känningar deraf. Lord Beaconsfield har sagt, att socialismen ännu endast är en svag fläkt, men den skall en dag komma med orkanens kraft och krossa allting i sin väg. Vi känna nu huru vinden börjar tilltaga i styrka. Det är någonting så hemskt i detta hopplösa tillstånd hos massorna, att man rent af bäfvar för det. Det är rent af som man hörde ett hopplöst "Tro icke på någonting! Kaos, tillkomme ditt rike!" Inför dessa förhållanden är det, vill jag påstå, för oss alldeles nödvändigt att, jemte annat, se oss om efter något sätt att upphjelpa industrien, och jag tror mig finna ett sådant i införandet af skyddstullar. Jag yrkar därför derpå i arbetarens intresse, jag vill skaffa arbete åt honom, det är för honom jag i främsta rummet ömmar. Våra motståndare måtte tro, att vi genom införande af skyddstullar vilja sjelfviskt tillgodose våra egna personliga intressen, men det är icke så, åtminstone skall ingen kunna beskylla mig därför.

Det fans en för många af herrarne välbekant engelsk författare, T. Carlyle. Det var en tvärhuggen idealist; mannen led af magkatarr, och följden var, att hvad han sade ofta kom fram under kärfvu och drastiska former. Han läste i sina skrifter ibland annat lagen för de engelska arbetsgifvarne och industriidkarne. I början lyssnade ingen till honom. Han yttrade att den politiska ekonomien vore den mest dystra och hemska vetenskap och frihandeln ett lumpet evangelium. Nu börjar en och annan att lyssna till honom, som pekat på hvart det skulle leda och som yttrade så många tänkvärda saker.

Jag har härmed velat häfda min ställning till frågan. Om jag upptagit tiden för länge, så är jag ledsen därför; men jag säger till slut, att förrän vi få den politiska ekonomien betraktad som en sedlig vetenskap, är ingen förbättring att vänta, ty hvad man må säga om vårt land, och huru mycket man må söka trösta sig med de blomstermålningar, som bevillningsutskottets betänkande för omkring 10 år sedan innehöll, så står det dock fast, att det blir sämre och sämre för hvarje år.

Jag tror icke på någon magisk omgestaltning, som följd af ett förändradt system. Förbättrade förhållanden kunna endast inträda så småningom. Jag tror icke, att några författningar kunna ändra om allting, med mindre vi sjelfva lefva oss in i och verka efter författningarnas anda. Sjelfva klämman i det nya systemet är, att det fordras uppoffring af småintressen för ett stort gemensamt intresse. Jag betraktar därför saken icke som en lokalfråga, utan som en stor fosterländsk fråga, och jag kommer därför att rösta för denna tull. Och jag hoppas, att det skall komma en dag i vårt land, då man om mången skall kunna säga såsom Carlyle: "Att blifva en ädel arbetsgifvare för ädla arbetare skall än en gång blifva den högsta ärelystnad för några få; att blifva en rik arbetsgifvare skall för sådana endast komma i andra rummet."

Jag yrkar på bifall till bevillningsutskottets förslag.

Med herr Lindmark instämde herrar *De Laval, Billing, Werner, Stoffe, E. W. Carlson, Nyström, Bergman, Berndes, Björck, A. V. Carlson, Wittrock, Lyth, Rydén, Larsson* i Upsala. *Ekeborgh, Svartling, Sjöberg, Redelius, Berg* i Eksjö, *Gibson, Johansson* i Esset och *Wendt*. Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

Herr Farup yttrade: Redan tvenne gånger har jag inom denna kammare haft tillfälle att framhålla min ståndpunkt till de s. k. skyddstullarne. Jag kan därför i dag vara kort, så mycket hellre som det knappast är någon förhoppning om att denna gång bringa frågan till ett från vår synpunkt lyckligt slut.

Jag vill hufvudsakligen inskränka mig till att inlägga en protest mot det sätt, hvarpå våra grundlagar tydas och tolkas. Fåfängt skall man inom desamma söka något som helst stöd för en beskattning sådan som den ifrågasatta. Denna beskattning är till sin natur ingenting annat är en skatt, löpande på den enes bekostnad till den andres fördel. I detta afseende finnes, som sagdt, icke något medgifvande i våra grundlagar.

Vi finna tvärt om, att det genom dessa går en röd tråd, att bevilling, hvartill ju äfven tull räknas, endast då får påläggas, när en brist visar sig i statskassan, och bevilling eller tull behöfves för budgetens reglerande. Jag behöfver endast hänvisa till §§ 57, 58, 59, 60, 62, 69, 73, 83 och 84 i regeringsformen. Alla tala de i precis samma riktning.

Visserligen är hvar och en af kammarens ledamöter oförhindrad att motionera nära nog om hvad honom behagar, ty riksdagsordningen gör i detta afseende ingen inskränkning. Det är ingenting, som hindrar att väcka en motion, att hvarje jordbrukare i Östergötland skulle erhålla t. ex. 100 kronor per mantal. Det är ingenting, som hindrar att väcka en motion, att detta bidrag skulle åläggas Norrland eller Jemtland. De hafva rättighet att motionera härom; men om detta bidrag, som de nu fordra i en helt annan form, komme fram till kammaren i sin nakna natur, så tror jag, att det icke skulle falla någon in att lyssna till detsamma.

Jag säger, att denna skattläggning till fördel för den ene och på den andres bekostnad icke kan finna något stöd i grundlagen, och jag skall tillåta mig att med några exempel visa, hur det kommer att ställa sig inom det kommittentskap, jag har den äran representera. Hela vestra delen af Härjeådalen har hitintills tagit sina spanmålsförnödenheter från Norge. Denna del af landet har ännu icke blifvit tillgodosedd med några förbättrade kommunikationer. På svenska sidan hafva vi 24 mil till närmaste järnvägsstation i Helsingland och 20 mil till närmaste station i Jemtland. Icke kunna vi nu köpa svensk spannmål, som vi få frakta 20 å 24 mil landvägen, så att denna frakt kommer att utgöra 6 å 7 kronor tunnan. Tar jag den deremot öfver Norge, der vi hafva järnväg 4 mil ifrån gränsen, så gör denna frakt endast omkring 2 kronor per tunna spannmål eller säck mjöl. Det ligger i sakens natur, att vi äro tvungna att taga den utländska spanmålen, att införskrifva hvarje tunna råg, hvarje mjölsäck öfver Norge. Det är

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

alltså en ren direkt vinst för spannmålsodlarna och en ren direkt skatt, som lägges på oss för hvarje tunna, som vi måste taga in på denna vägen. Så visar sig verkningen af en sådan tullbeskattning; så visar den sig i praktiskt afseende. Och om protektionisterna säga: "Vi vilja hafva tull, därför att vi icke kunna bestå, derest icke så och så mycket tull lägges på rågen, och den tullen skolen I betala", så kan jag deri ej se någon skilnad mot om de sade: "I skolen bidra ga per man eller per mantal med så och så mycket per år, och det skolen I betala till oss. Skilnaden blir ingen. Om våra grundlagar lemnade något stöd för en sådan tydning, så vore härom intet att säga; men grundlagen säger alldeles bestämdt, att bevillning endast då får åläggas, när vid statsregleringen visat sig, att brist uppstår.

Jag vill icke upprepa alla de skäl, som blifvit anförda till stöd för ett sådant skattläggande; jag skall endast påvisa några af de — herrarne få ursäktat uttrycket — ihåliga fraser, som blifvit anförda till stöd för den nya beskattningen. Protektionisten säger till arbetaren: "Gif oss tull på hvarje tunna spannmål, så kunna våra näringar bestå, och så skall jag sedan gifva eder arbetel! Hvarför skall då arbetaren först betala denna tull, då han ändå sedan måste tjena tillbaka densamma med sitt arbete? Jag förstår ej, hvartill denna kretsgång skall vara.

Skarpa ord hafva här i dag fallit, särskildt från stockholmsbanken. Det sårade mig då en talare påstod, att striden blifvit förd i den rigtning, att man sökte taga heder och ära af hvarandra. Jag har aldrig märkt denna sträfvan, utom måhända i ett par af de på senare åren här i Stockholm uppsatta större tidningar, och om dessa tidningar har den ärade talaren sannolikt bättre kännedom än de flesta af oss andra.

Man vill afhjelpa skuldsättningar genom tull. Huru skuldsättningen skall kunna afhjelpas på detta sätt, förstår jag icke. Skuldsättningen bör väl afhjelpas derigenom, att man icke vidare skuldsätter sig. Skuldsättningen har tillkommit genom ett öfverdrivet lefnadssätt, genom en onaturlig, öfverdrifven spekulation, men den kan omöjligen afhjelpas derigenom, att man genom konstlade medel söker att upprätthålla en sådan sjuk ställning.

Jag skall slutligen påvisa, huru ofantligt svårt denna tulltaxa skall komma att drabba många. En arbetarefamilj, bestående af man, hustru och 3 eller 4 barn, behöfver i medeltal årligen 6 å 8 säckar mjöl. Den föreslagna tullen utgör 4 kronor 30 öre för 100 kilogram. Den direkta skatt, man vill lägga på en sådan arbetarefamilj, hvars försörjare endast har sina händers arbete att förlita sig på, blir sålunda årligen 25 å 30 kronor. Det är hårdt, mine herrar, att ålägga dem en sådan oerhörd skatt, och vi skulle med skäl kunna ropa: Ve de besegrade!

Herr talman! Jag yrkar afslag.

Herr Bergendahl: Herr talman, mine herrar! Då jag till kammaren inkommit med förslag till diverse tullsatser å jordbruksalster, hade jag hoppats, att dessa tullsatser, hvilka i allo må

anses moderata, skulle blifvit af bevillningsutskottet antagna; så har emellertid icke varit förhållandet, men respekterande bevillningsutskottets betänkande, kommer jag att rösta för detsamma under den förhoppning, att de af utskottet föreslagna tullsatserna måtte åstadkomma någon hjälp för vår modernäring. Medan jag har ordet, ber jag att få bemöta några uttalanden, som blifvit fälda under diskussionen. En talare på geflebänken har under förmiddagens lopp anført, att den allmänna nöden icke skulle vara stor, och som bevis derför angifvit, dels att de inteckningar, hvilka häfta vid vår svenska jord, äro till icke oväsentlig del amorterade, dels att de mindre kronohemman, som under de senare åren försålts, betingat betydligt större köpeskillingar än deras taxeringsvärden. Hvad den förra uppgiften beträffar, så har redan bevillningsutskottets ordförande under förmiddagens lopp bemött densamma, men då äfven jag sedan åtskilliga år tillhör en hypoteksförenings direktion, har också jag erfarenhet af, att vanligtvis icke många år efter sedan ett hypotekslån har utlemnats, läntagaren söker återfå det amorterade beloppet. Af den hypoteksförening jag tillhör medgifves väl icke detta, men jag har mig bekant, att de flesta hypoteksföreningar härtill lemna sitt bifall, och då, mine herrar, kunna vi finna, att inteckningarna, sådana de uppgifvits, till större delen motsvara de utgångna lånebeloppen. Hvad åter angår de försålda kronodomänerna, så hafva vi erfarit, senast under detta år, att kronoarrendatorerna af Riksdagen kräft lindring i sina arrenden, och då må vi icke föreställa oss, att detta gynsamma förhållande skall fortfara, att de små kronolägenheter, som härefter komma att försäljas, skola betinga de höga belopp, som hittills någon gång betalats.

Jag tror, att tre år härefter, då val till Andra Kammaren komma att företagas, skall den allmänna meningen i landet ytterligare utvecklats i tullvänlig riktning och att det således icke skall inträffa, att Riksdagen vid den tiden kommer att visa annan tendens än den nuvarande, åt hvilken åsigt den i dag skedda voteringen i Första Kammaren torde lemna ytterligare stöd.

Här har både i dag och förut påståtts, att det endast är de stora jordegarnne, som skulle få en vinst genom tullen på jordbruksalster. Jag vågar dock påstå, att detta icke är riktigt, ty godsägaren har dock en hel del resurser redan nu, som hemmansegaren saknar. Så kommer han t. ex. med större kvantiteter spannmål till köpmännen och får derigenom mera betaldt än denne, som endast har att utbjuda några få tunnor; så besitter godsegaren en större ladugård och eget mejeri, der han kan bereda finare smör till försäljning och får derigenom för sin mjölk mera betaldt än den mindre jordbrukaren, som måste till bymejeriet för lägre pris afyttra sin mjölk och grädde. En mängd dylika exempel skulle kunna anföras.

Här har äfven anförts, att det högre lefnadssättet varit en af orsakerna till det nuvarande betrycket. Ja, låt vara att en och annan större jordbrukare lefvat öfver sina tillgångar, men jag vill påstå, att med hemmansegarne eller de mindre jordbrukarne så

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

icke varit förhållandet, ty de hafva sedan decennier lefvat sparsamt, åtminstone i det län, som jag tillhör. Bruket af brännvin har mer och mer aftagit, och nästan det enda njutningsmedel, som några af dem ännu bestå sig, är snus och tobak, hvarför man dock tadlar dem.

De flesta frihandlare, som här uppträdt, vilja förbehålla sig den förtjensten att vara arbetarnes målsmän. I detta afseende anser jag dock att tullvännerna äro lika, om ej mera, berättigade att föra arbetarnes talan, ty herrar frihandlare vilja visserligen låta arbetarne få billigt bröd, men dermed är icke nog. Vi hafva hört af en talare på geflebänken att, då arbetare hänvisats till honom, har han svarat dem: jag har icke något arbete åt er, under det att vi protektionister vilja bereda dem tillfälle till arbete, så att de skola kunna skaffa sig detta bröd. En talare på norrlandsbänken har citerat ett yttrande, som för 21 år sedan faldes inom Riksdagen, nemligen att vi icke skola gripa för djupt i arbetarnes fickor, ty vi kunna möjligen råka ut för någon vulkanisk eld. — Jag tror icke denna profetia är så farlig, ty om en systemförändring sker, hvarigenom vi kunna skaffa arbetaren något i fickan, så skall han nog gerna återge en ringa del af hvad han fått deri.

Herr talman, jag har intet vidare att tillägga.

Herr C. O. Berg: Då jag begärt ordet i denna för vårt fosterland och folk så viktiga fråga, är det icke därför att jag tror, att mina ord skola väga synnerligen tungt i vågskålen hos dem, som hafva en emot mig olika uppfattning i frågan, utan helt enkelt därför att jag vill till kammarens protokoll hafva antecknade de skäl, som förmått mig att ställa mig på deras sida, som önska skydda våra näringar och sålunda äfven jordbruket.

I sitt högstämde anförande på förmiddagen yttrade herr Herslow, att han höjde sin röst såsom en sista varning mot en beskattningsåtgärd, som blodigt kränkte grunderna för en rättvis beskattning, och denna kränkning skulle, om jag rätt uppfattade den ärade talarens mening, bestå deri, att den fattiges oundgängligaste lifsförnödenheter skulle derigenom blifva fördyrade. Jag är öfvertygad om, att den ärade representanten på skånebänken sett saken alldeles såsom han uttalat den, och hans skarpa ord ha sin naturliga förklaringsgrund i den varmhjertade känsla, den ömhet, han lyser för den ringe, för arbetarne i vårt land och de många munnar, åt hvilka de hafva att skaffa bröd. Men jag vågar dock vädja till honom och hans meningsfränder, om det icke är precis samma känsla för arbetarnes sanna väl, som dikterat mitt beslut att ställa mig på protektionisternas sida. Man talar, såsom mig synes, icke riktigt ädelt och försonande, då man påbördar oss, att vi äro så oerhördt sjelfviska, så grymma mot den fattige, att vi skulle ens med ett enda öre vilja fördyra den fattiges lifsförnödenheter. Det är dock detta vi icke vilja, utan vi vilja åt den svenska arbetaren förvärfa rätten och fördelen att erhålla arbete och inom sitt eget område skörda den arbetets frukt, den arbetets lön, som nu genom en onaturlig konkurrens med utländska arbe-

tare många gånger beröfvas honom, derigenom att utlandets öfverproduktion kastas in på svenska marknaden under sådana förhållanden, att det icke är möjligt för oss uthärda i den allt för ojemna konkurrensen. Faktiskt är ju, att det är de främmande arbetsprodukterna, som, hit införda, taga arbetslönerna från våra egna arbetare.

Huru vida den föreslagna spanmålstullen skall verka välgörande eller icke för jordbruket, förstår jag icke, men ett vet jag, "som är visst" och det är, att det råder stor arbetsbrist inom vårt land, och denna förminskas ingalunda genom det förträffliga recept, herr Waldenström på förmiddagen lemnade: att man skall försöka, att bonden sjelf skall arbeta och icke hålla *dyrlegda arbetare*, ty pudelns kärna är just den, att ju flera arbetare, som afskedas från jordbruket, desto flera arbetslösa händer blir det, och desto flera arbetslösa komma derigenom in till städerna, der nöden då blir allt värre och värre.

Man säger, att arbetarens bröd genom spanmålstullen kommer att fördyras. Jag vill då fråga: Har den svenska arbetaren i ekonomiskt hänseende haft några synnerligen lyckliga dagar under de senaste åren, då spanmålspriset varit utomordentligt lågt? Har han då haft det bättre än då prisen voro höga, men han kunde erhålla arbete och skälig lön för sitt arbete? Jag har tänkt mig saken så, att, om arbetaren också kan köpa rågtunnan för fem kr., men han icke erhåller något arbete, eller för det arbete han erhåller ej kan förtjena fyra kr., förlorar han mera derpå, än om han får gifva tolf kr. för rågtunnan, men har arbete, hvarpå han kan förtjena 13 kr. Ett land, der spanmålen är mycket billiga, är Ryssland, men tror man, att arbetaren der har det bättre än hos oss och i andra land, der spanmålen stått i jmförelsevis högt pris? Den, som har reda på, huru den ryske bonden och jordbruksarbetarne lefva på rågmjölsvälling samt salt, bröd och litet lök, tror jag skall vara betänksam att införa ett sådant system här, att arbetaren måste nöja sig med vattvälling. Då synes mig bättre att vidtaga åtgärder, hvarigenom vi kunna skaffa arbete åt landets inbyggare, äfven om spanmålen blir något dyrare än förut.

Representanten på skånebänken frågade, huru det förhölle sig dermed, att genom tullarne "prisen skulle stiga för säljaren men icke för köparen; millionerna skulle komma, men hvem skulle betala dem? Ingen!" Komma millionerna, så är det också någon som betalar dem. Det är klart, men det är dermed icke alldeles gifvet, att det är konsumenten, som får betala tullen på den vara, som införes från utlandet. Jag vill här vid lag icke framställa några bevis, hemtade ur min egen fatabur, utan taga frihandlarnes egna uträkningar och funderingar till hjälp. När för några år sedan den franska handelstraktaten förnyades, ansågo de, som då hade tankarne fästa på nykterhetssaken och dermed i sammanhang stående frågor, det vara olämpligt, att de förmögnare skulle få in sina viner för godt pris, och undrade också, om det kunde vara så alldeles bra, att, såsom det blifvit sagdt, på hvarje svensk bondes middagsbord skulle komma att finnas en flaska franskt vin.

Ang. införande af tull å spanmål.
(Forts.)

Ang. införande af tull å spanmål.
(Forts.)

Men då fäste just herrar frihandlare uppmärksamheten på, att Sverige skulle göra en oerhörd årlig förlust, om ej traktaten förnyades, till följd deraf, att våra hyflade trävaror i Frankrike skulle mötas af tull och denna vår förädlingsindustri derigenom lida en synnerligen menlig inverkan. Jag invände då till en mycket stor affärsman och frihandlare: det är ju uppenbart, att det är den franska *konsumenten*, som får betala tullen och icke exportören. Men han svarade: tror ni då icke, att det just är *exportören*, som får betala tullen? När det således är fråga om *utförseln* af våra produkter, så heter det, att *vi* måste hafva traktater, så att icke våra produkters utskeppning hämmas genom utlandets tullar. Jag har i dag hört den frågan framställas, huru det skulle gå för oss, om i England det sattes tull på smör. Det skulle gå mycket bra, ty de engelska konsumenterna finge ju betala tullen, efter herrar frihandlares påstående. Men detta torde icke vara så alldeles säkert, utan den kommer nog att drabba de svenska smörexportörerna. Detta är nog ock en mer eller mindre omedveten känsla äfven hos herrar frihandlare. Men huru kommer det sig då, att när *vi* vilja hafva tull, är det endast *konsumenterna*, som få betala den? Jag kan icke finna annat än bristande logik i en sådan bevisföring. Jag har för egen del ingen nytta af vare sig tullar eller icke tullar, men det torde tillåtas mig att yttra några ord om den erfarenhet, jag sjelf gjort. Jag har haft rätt stor användning af papper de senare åren; kom så en gång en finsk pappersfabrikant, som ville sälja papper. "Ni kan icke åstadkomma så godt papper för samma pris som de svenska pappersbruken af det skäl, att utländskt papper här drager en tull af 10 öre pr kilo. Han svarade då: jag betalar tullen! Vi *måste* söka oss marknad för vår öfverproduktion, och sedan Ryssland nu satt så höga tullar på papper, äro vi tvungna att söka oss försäljningsplatser på annat håll." Jag har således sjelf någon liten erfarenhet af, att det icke alltid är konsumenten utan äfven exportören som får betala tullen. Den ärade talaren på skånebanken medgaf, att reciprocitet vore berättigad såsom nödvärn, men han kunde icke inse, att någon sådan vore af nöden, då i de länder, dit våra förnämsta exportartiklar ginge, införslan af dem vore fri. Men jag vill fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå, att ifrån det land, till hvilket vi exportera våra alster, kommer icke en tunna råg eller en tunna hvete. Det är från öster vi hafva den största importen af spanmål, och gent emot *detta land* måtte väl reciprocitet vara berättigad, då vi dit icke kunna tullfritt införa en enda spik eller en enda tändsticksask.

Den nu föreslagna tullen åsyftar enligt mitt förmenande en tvåfaldig verkan. Först, att den utländska sädesproducenten för de kvantiteter, han här inför, skulle i någon ringa mån få bidraga till de skatter, som den svenska bonden för sin rätt till sädesproduktion måste erlägga till svenska staten i form af grundskatter, indelningsverk förutom afgifter till kommun, presterskap, vägunderhåll och jag vet icke allt hvad. För mig är det tydligt, att det icke ligger någon obehaglighet deri, att utlänningen för

förmånen att få sända sin öfverproduktion hitöfver äfven får bära någon del af våra skatter. Det synes mig deremot synnerligen orätt, att den svenske jordbrukaren eller industriidkaren på världsmarknaden nödgas vara i den dåliga ställning, att ingen hjälp lemnas honom emot den öfverväldigande konkurrensen.

Ang. införande af tull å spanmål.
(Forts.)

För det andra skulle genom denna spanmålstull i någon mån kunna städfas den stora importen, och vi dermed komma att inslå på den af herr Waldenström anvisade väg att inskränka de oerhördt dryga lefnadskostnaderna, som hafva en af sina förnämsta källor i de "billiga prisen". Jag ber härvid att få fästa min ärade väns uppmärksamhet på den gamla historien om "Dahlbergs klocksträng". Han hade köpt en klocksträng, som var mycket vacker och *mycket billig*. Men när han satte den på väggen, togo sig de gamla tapeterna så illa ut emot den nya klocksträngen, och då tapeter voro så billiga, lät han tapetsera om väggarne. Men sedan han fått de nya och vackra tapeterna, måste äfven nya, billiga möbler anskaffas. Derpå köpte han sig också en ljuskrona, därför att den kunde fås så billigt. Men så befans ljuskronan för stor, och slutet blef, att Dahlberg fick lof att bygga om hela huset. Men dermed var han ock ruinerad. Jag hemställer, om icke litet hvar bland oss fått kännas vid sanningen i det gamla ordspråket, att de billiga prisen ruinera folk. De förleda oss att öka våra lefnadskostnader mer än som står i samklang med en klok hushållning.

Min vän på geflebänken frågade, om nya tullar skulle kunna förtaga de af honom på f. m. nämnda orsaker till det rådande betrycket, nemligen superiet och öfverdrifterna i lyx och lefnadsbehofven. Jag vore färdig att derpå svara ett obetingadt ja. Jag tror verkligen en hjälp häri kan vinnas genom att städfja importen och fördyra varan, så att personer icke få råd till öfverdådig lyx, utan måste tänka: *det är för dyrt*. Det är icke genom billiga pris man uppfostrar till flit, sparsamhet och omtanke. Det är genom flitigt arbete och god arbetsförtjenst, som en klok hushållning uppmuntras.

Jag är ense med herr Waldenström, att superiet är en väsentlig orsak till det rådande betrycket, ty om det svenska folket upphörde att supa, så hjälpte detta mera emot betrycket än alla tullsätser. Men då herr Waldenström sade, att superiet är hufvudsakliga orsaken till den just *nu* rådande betryckta ställningen, vill jag erinra, att i början af 1870-talet söps upp omkring 20,000,000 kannor årligen, under det denna siffra nu nedgått till hälften, på samma gång som det allmänna ekonomiska tillståndet i landet för 10, 15 år sedan var ojemförligt mycket bättre än det nuvarande.

Således kan man icke taga superiet såsom ende faktorn vid bedömande af orsakerna till det nuvarande betrycket, ty superiet har som sagdt är icke *tilltagit* utan, Gud ske lof, *förminskats*. Då det minskats med hälften mot förut, och betrycket ändå är värre än någonsin, måtte det vara något annat, som är orsaken. Vi hafva kommit in på ett sluttande plan, der man måste säga stopp, innan det blir för sent; det måste blifva en vändpunkt, och denna

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

vändpunkt är ett nytt system, som jag därför för min del helsar välkommet.

Min vän på geflebänken sade, att man icke skulle måla allt i svart, utan äfven se sakerna litet ljusare. Jag har aldrig varit fallen för att måla i svart, utan är tvärt om mycket optimistisk. Dock, man kan måla den allra grannaste tafla med leende nejder, grönskande ängar och betande kor; men mjölka de korna, det kan man absolut icke.

Den ärade talaren sade vidare, att man skulle söka ingifva mod och hopp hos dem, som lida. Jag vet nu icke, om de lida hvad deras gerningar värda äro, eller om de lida af dåliga konjunkturer, men huru som helst, huru skall man utan att tänka på underverk kunna säga: räck ut handen, då armen är förlamad. Man måste göra mera än blott säga: fatta mod! Om hjälpen också icke synes vara mera än ett halmstrå, så kommer modet med hjälpen, och min öfvertygelse är, att 2 kr. 50 öres tull på 100 kilogram spannmål icke för jordbrukarne är annat än ett halmstrå, hvarför jag ej heller tror, att denna tull skall göra särdeles stor nytta. Då i England i början af detta århundrade infördes tull å hvetete, stego hvetepreisen visserligen under ett par år, men å andra sidan tilltog hveteadlingen inom landet så oerhördt, att oaktadt den orimligt höga tullen (jag tror det var 9 shillings på qwarter) hvetet i England ändå var mycket billigare än i Frankrike. Jag tror således icke, att den föreslagna tullen skulle blifva af nämnvärdt omedelbart gagn för landtbrukaren i längden, men han blir sätt i tillfälle att kunna sälja det han producerar, så att derigenom de millioner, som nu gå till utlandet för varor, hvilka vi sjelfva kunna åstadkomma, stanna i landet. Sådant måste ovilkorligen komma att föröka nationalvälmågan.

Ingen må låta gruppering af siffror förbrylla sig. Så t. ex., då det står i bevillningsutskottets betänkande, att exporten 1886 utvisade ett öfverskott af 15 millioner kronor, är det dermed alldeles icke sagdt, att detta förhållande utvisade någon blomstrandeställning för dem, som exporterat. Ty man kan sälja till förlustbringande pris, äfven om man säljer mycket. En stor del af de småländska skogarne är nedhuggen till pitprops och i stora kvantiteter utskeppad, men det är en allmänt känd sak, att skogsegarne icke fått ett enda öre för skogen utan blott en mycket tarflig liquid för arbetet. När blott det nya systemet fått visa sina verkningar och vårt folk fått arbete och verksamhet, så skall den svenske arbetaren icke blifva mera upprörd öfver tullarne än det republikanska Frankrikes arbetare, som aldrig sagt ett dyft om att tullar lagts på spannmål. Herrarne veta väl, att de franska arbetarne äro temligen rörliga, och känna de, att någon orättvisa kommit från de magtegendes sida, är revolutionens fackla snart tänd.

Jag ber om benägen ursäkt, att jag så länge tagit kammarens tid i anspråk. Jag skall icke svara på hvad som yttrats af de senare talarne, fastän det kunde vara roligt nog. Min afsigt och meningen med de föreslagna tullarne är icke att lägga en brödsfatt på arbetarne, eller att försvåra deras tillvaro och göra den sämre

än den redan är; meningen är att komma dem till mötes med *hjelp*. Har jag misstagit mig i medlet för detta måls vinnande, så har detta icke skett med afsigt att skada. Det är min ärliga öfvertygelse, att målet på den vägen skall nås. Det är den enda väg vi för närvarande tyckas kunna slå in på. Dessutom böra vi såsom en kristlig nation komma i håg, att det är en högre magt, som leder folkens öden, än ett kammarbeslut eller en obetald debetsedel på 11 kronor. Vi må komma i håg, att vi ändå hafva en Gud i himmelen, som styrer allt. Således är det icke lönt att slå in på det profetiska området och skrämma upp hvarandra, vare sig med hotet om allmän rösträtt, socialism eller revolution. Hvad den allmänna rösträtten beträffar, skall jag helsa den välkommen, och revolutionens trådar håller Gud också i sin hand.

Jag har nu uttalat min mening och hoppas, att kammaren benäget ursäktar, om jag varit för lång, jag har haft arbetarnes väl för mina ögon. derom ber jag ännu en gång våra motståndare vara förvissade.

Slutligen vill jag tillkännagifva, att, då jag kommit i den led samma ställning, att jag mot min önskan och vilja fått en röst på stockholmsbänken, hvilken oupphörligt angripes, liksom der ej sutte hederligt folk, och då jag ändå min pligt likmätigt står här och afgifver min röst för utskottets betänkande, så gör jag det under den allvarliga känsla, som en gång besjälade en stor man, då han yttrade: "Här står jag och kan icke annorlunda. Gud hjelpe mig."

Herr *Norén* instämde i detta yttrande.

Herr *Vahlin*: Det har af flere talare yttrats och från stockholmsbänken upprepade gånger framhållits, att tullvännerna afsåge att genom tullskydd icke allenast förskaffa landtbrukarne ökade inkomster, utan äfven bereda arbetarne tillfälle till rikligare arbetsförtjenst. Det kan synas mycket besynnerligt, att, ehuru dessa resonnement ofta förut upprepats på folkmöten, arbetarne sjelfva likväl icke velat tro på dem. Trots man bjudit dem på rikligt arbete — och arbetaren har ondt om arbete nu — så hafva de icke velat taga detta löfte för godt, utan hafva i allmänhet röstat på frihandlare. Något skäl måste finnas, hvarför arbetarne handlat på detta sätt, och jag tror äfven, att det finnes ett sådant, som ej blifvit omnämndt här i dag och som jag därför begagnar mig af tillfället att få anföra. Jag har ansett mig snart sagdt skyldig att göra det, därför att man velat förklara arbetarnes besynnerliga envishet att icke vilja tro på tullvännernas löften på det sättet, att arbetarne skulle hafva blifvit narrade af frihandlarenas fraser. Det är ingen stor ära att narra folk, men icke heller just smickrande att vara narrad, och därför anser jag, att, då flertalet af mina valmän äro kroppsarbetare, det åligger mig att framlägga det skäl, som jag tror hafva inverkat på deras val.

Vid ett af cirka 600 personer besökt folkmöte uppe i Dalarne framhölls af åtskilliga talare dessa stora löften, som i dag upprepats så många gånger. Men häremot uppträdde en äldre arbetare, erinrande om något, som under diskussionen här icke blifvit vidrördt, nemligen huru förhållandet stälde sig mellan arbets-

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

förtjenst och sädespris förr i tiden. Han berättade, att han vid adertons års ålder, då rågen gälde 20 à 30 kronor tunnan, i Tuna socken gick ur gård i gård och begärde att få arbeta för blott maten, men ingenstädes lyckades få anställning. Man svarade honom slutligen i en rik bondgård: då vi nu få så bra betaldt för säden, så kunna vi icke taga någon arbetare ens för bara maten. Ifrågavarande allmänna möte var, som sagdt, besökt af omkring 600 personer, men jag kan icke erinra mig, att jag hörde mer än en person söka i någon mån vederlägga detta uttalande. Vid samma möte uppdrogos af några äldre personer jmförelser mellan arbetarens ekonomiska ställning i Dalarne den tid, då säden var så dyr, att man måste äta barkbröd, och förhållandena nu, och påvisades af dem, huru i alla hänseenden arbetaren hade det bättre nu än då. Det är sannolikt, att det just är detta gamla minne af, att höga sädespris icke åtföljas af god arbetsförtjenst, som inverkar på arbetarnes åsichter i denna fråga. Jag tror icke, att de blifvit narrade; det kan verkligen komma att visa sig än en gång, att höga sädespris icke medföra tillräcklig arbetsförtjenst.

Det skulle kunna vara mycket att bemöta af hvad som här blifvit anfördt af flere talare och särskildt af en talare på stockholmsbanken; men då jag anser, att diskussionen redan räckt allt för länge, skall jag förbigå det. Jag vill blott göra en liten erinran med anledning af de paralleler, som af en ärad talare uppdrogos mellan frihandlarne och socialisterna. Det är väl snarare tullvännerna än frihandlarne, som utgå från samma axiom som socialisterna. De hafva visserligen olika framtidsförhoppningar, men i ett fall hafva de slagit in på samma väg; de begära begge progressiv beskattning. I detta hänseende måste jag dock gifva obetingadt företräde åt socialisternas uppfattning, då de begära, att skatten skall ökas i mån af större tillgång, men tullvännerna deremot vilja införa en progressiv skatt, som ökas med fattigdomen, som utgör en större procent af min egendom, ju mindre jag har. Jag yrkar afslag å den nu föredragna punkten.

Häruti instämde herrar *Stockenberg* och *Larsson* i Berga.

Herr Nilson i Lidköping: Det hade visserligen varit min afsigt att i ett mera utförligt motiveradt yttrande uttala min tanke i den nu föreliggande, så utomordentligt viktiga frågan; men många ord äro här icke längre behöfliga; och jag vet att, då tiden är så långt framskriden, kammaren sätter värde på, att jag yttrar mig helt kort. Jag inskränker mig därför till att instämma med de talare, som yrkat afslag. De skäl, som af dessa talare blifvit anförda, äro för mitt votum bestämmande.

Jag ber dock att få tillägga ännu ett skäl, och det är, att jag högligen befarar, att det mycket omordade "nya systemet", hvarmed man nu vill lyckliggöra vårt land, i sig innesluter reaktionära tendenser icke blott beträffande tullfrågan utan äfven med afseende på åtskilliga andra frågor, som beröra våra politiska och sociala samhällsförhållanden. Möjligen misstager jag mig dock härutinnan, och ingen skall hellre än jag se, att så blir förhållandet.

Till sist ber jag eder, mine herrar, att nu i afgörandets viktiga stund komma i håg, att vi sitta här såsom representanter icke ensamt för jordbrukare, industriidkare och löntagare; den stora skara, som befinner sig nedom det politiska strecket, har minst lika berättigade anspråk på att af representationen blifva skyddad som någonsin godsegarne, qvarnegarne och de stora fabrikanterna. Klokheten, icke mindre än rättvisan och billigheten, bjuda, att den enhälliga protest mot spannmålstullar, som blifvit från detta håll uttalad, icke af Riksdagen blir lemnad obeaktad.

*Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)*

En ärad talare på stockholmsbänken slutade sitt anförande med att framkalla socialismens spöke och varnade för detsamma. Härpå vill jag svara, att jag för min del icke tror, att socialismens läror någonsin i vårt land skola finna någon tacksam jordmån. Men vill man nödvändigt befordra dessa lärors utbredning, så tror jag, att man skall lyckas göra det just på det sätt, som nu blifvit föreslaget, nemligen genom införandet af ett nytt tullsystem, hvaraf först och främst de, som närmast kunna misstänkas vilja sluta sig till socialismen, komma att få den största känningen.

Herr talman! Jag yrkar afslag.

Herr Andersson i Högkil: Efter en samvetsgrann pröfning af denna fråga anser jag mig göra rätt, då jag nu, herr talman, yrkar afslag på den föredragna punkten i bevillningsutskottets föreliggande betänkande. Hufvudsakligaste skälet för detta mitt handlingssätt är min fulla öfvertygelse, att införselstull å råg såsom skatteform är orättvis.

Herr Svanberg: Ehuru jag intager en plats på den nu för mången så misshagliga stockholmsbänken, vill jag likväl icke underlåta att uttala min tanke i den nu föreliggande frågan. Den är af allt för stor vikt, att man af blygsamhet skulle låta hålla sig tillbaka, ty den innefattar ju, åtminstone för mig, hoppet om införandet af ett nytt och bättre system.

Allt sedan den enligt mitt förmenande olycksaliga franska handelstraktaten kom till stånd, har vårt industriella lif varit i ett ständigt nedgående, så att nu icke är annat än jemmer och nöd. Men hur kom det sig, att den franska handelstraktaten blef så hastigt genomförd och så berömd? Jo, anledningen dertill var, att herrar frihandlare lyckades ställa jordbrukareintresset och industriidkareintresset i två rent af fiendtliga läger mot hvarandra. De sade åt jordbrukarne: ni hafva icke något skydd, men industriidkarne åtnjuta skydd; ni skola hafva de varor, som ni behöfva, för det allra billigaste pris, de må tagas från Frankrike eller Tyskland eller hvilket annat land som helst. Kan den inhemska industrien icke följa med utan skydd, så är den onaturlig och bör gå under. Men desse herrar betänkte sig icke rätt väl, ty efter min öfvertygelse är jordbrukarens intresse, den mindres så väl som den störres, så sammanhängande med industriidkarens intresse, att man omöjligan kan skada det ena utan att också det andra slutligen kommer att deraf lida smärta. Med anledning häraf är

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

jag lifligt öfvertygad derom, att jordbrukaren i närvarande stund väl behöfver skydd. Och man skall icke tro, att jag skulle orda för tullskydd för jordbruket, derest jag ett ögonblick kunde tänka, att den arbetande befolkningen deraf skulle lida någon skada. Men af mångårig erfarenhet vet jag, att då jordbrukaren står sig godt, då har också industriidkaren det bra, och den industriidkande arbetsgifvarens fördel sammanhänger med arbetarnes. Det är därför just för arbetarnes bästa, som jag kommer att rösta för införandet af spannmålstullar.

Här har sagts, att man borde beakta den protest mot spannmålstullars införande, som blifvit uttalad från de djupa leden, som icke nu få afgifva sina röster i denna sak. Ja, det är en sanning, att sådana protester tidt och ofta framkommit. Men jag har också varit närvarande vid några af dessa så kallade folkmöten och beklagar, att ännu en så stor del af arbetarne äro så vilseledda i denna fråga, att de icke inse sin egen fördel. Ty hvad kan väl vara olyckligare än då tusentals människor måste lida den djupaste nöd af brist på arbete, och så är dock förhållandet i närvarande stund. Dessa arbetare kunna i sanning utropa det gamla välkända ordspråket: Gud bevare oss för våra vänner.

Med godt samvete yrkar jag bifall till beredningsutskottets förslag i denna punkt.

Herr Persson i Mörarp: Jag har, herr talman, egentligen icke begärt ordet för annat än att få till protokollet antecknadt, att jag icke under den sista tiden ändrat den åsigt, jag förut hyst i denna fråga.

Jag anser att både klokhet och försigtighet borde bjuda att icke belägga råg med införselstull. Att göra rågen till ett skatteobjekt är i högsta grad orättvist därför, att den utgör en af de oundgängligaste lifsförnödenheterna. Men såsom saken nu står, tjenar det naturligtvis icke till något att från någondera sidan söka gendrifva de skäl, som blifvit anförda för den ena eller andra meningen. Jag skall därför icke heller inlåta mig härpå, utan böjer mig villigt för det beslut, som denna kammare nu snart går att fatta. En sak kan jag dock icke underlåta att påpeka, och det är, att det förvånar mig, att, när man nu står i begrepp att införa spannmålstullar, man icke vågar taga steget något längre ut utan stannar vid en tullsats, som, enligt hvad här från alla håll erkänts, icke är tillräcklig att skydda jordbruket. Detta tyckes tyda på, att man fortfarande vill hålla denna fråga öppen för att begagna den såsom ett agitationsmedel. Vi veta alla, att rågpriset i år är 2 kr. å 2 kr. 50 öre lägre pr tunna än i fjor. Det uppgafs då från tullvännernas sida, att jordbrukarnes ställning var alldeles ohållbar, att deras ekonomiska ställning var undergräfd och deras existens förstörd. Priset i år är, säger jag, ungefär så mycket lägre som den nu föreslagna tullsatsen, och jordbruket kommer då naturligtvis icke i ringaste mån i bättre ställning än i fjor, då det var ruineradt. Jag skulle, som sagdt, ön-

skat, att man hade, då man nu står i begrepp att införa det s. k. nya systemet, bestämt tullarne för spannmål så högt, att man kunde ha afskrifvit denna fråga från Riksdagens bord åtminstone för ett eller annat år.

Huru vida svenska folkets mening är för eller mot tullar, på den frågan vågar jag icke inlåta mig. Och jag tror icke, att det i nuvarande stund kan fullt utrönas; åtminstone anser jag det icke vara utrönt eller bevisadt genom de siffror, som i dag på förmiddagen af hr Danieison framlades. Vore det tillfälle att få utröna förhållandet, anser jag för min del, att hvarje myndig person borde få lof att afgifva sitt votum, och då tror jag, att det öfvervägande antalet skulle uttala sig mot denna tull. Jag vill, som sagdt, lemna denna fråga helt och hållet, men, medan jag har ordet och då man här försökt uppställa de olika provinsernas intressen gent emot hvarandra, så torde jag få yttra mig med anledning af hvad en talare på stockholmsbanken anförde i anledning af den skånska hvitbetsodlingen. Det föreföll mig som om han trodde, att man odlade hvitbetor i snart sagdt hela Skåne. Jag har nog anledning att misstänka det, då han ställde frågan i samband dermed, att de flesta representanterna från Skåne vore obenägra för spannmålstullar, därför att de sjelfva blifvit skyddade genom, som han uttryckte sig, tull på socker, hvarmed han väl menade accis.

För så vidt mig är bekant, är det endast i två valkretsar och inom endast en liten del af dessa, der man med fördel kan odla hvitbetor. Då nämnde talare emellertid detta oaktadt gjort frågan till en skånsk fråga, så vill jag invända, att jag icke känner till något förbud för landets öfriga provinser att egna sig åt hvitbetsodlingen lika väl som Skåne. Härpå väntar jag att få till svar, att odlingen af betor icke lönar sig någonstädes så väl som i Skåne, der jorden är bättre och klimatet mildare än i öfriga provinser inom riket. Dessa fördelar hafva vi dock framför det öfriga Sverige, jemväl när det är fråga om spannmålsproduktion. Åtminstone är förhållandet sådant i fråga om hvetet, rörande hvilket jag vill framhålla, att jag icke tror, att man någon annan städes i vårt land kan hvarken i produktionens kvalitet eller kvantitet täfva med vår provins med dess sydliga läge. Återigen i fråga om hvitbetsodlingen vill jag betona, att det var icke representanterna från Skåne, som yrkade på det nuvarande höga skyddet för hvitbetssockerfabrikationen; nej, man hade styltat upp tullen på socker, och det var denna höga tull, som frammanade tanken på hvitbetsodlingen och den svenska sockerindustrien. Denna industri har icke heller kunnat bära sig utan det höga skydd, den nu har, hvilket skydd jag för min del alltid ansett onaturligt, men man har måst taga frågan så som den gestaltat sig. Förmänen af denna hvitbetsodling är heller icke så stor, som man synes tro. Det är nemligen förenadt med många svåra ekonomiska uppföringar, innan man kan med fördel slå sig in på den industrien.

Mine herrar, jag har icke något vidare att tillägga. Kan det nya systemet, som det här uppgifvits, åstadkomma att man kan

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

slippa få se arbetarne slå sig in på socialismen och dess läror, då skall jag med glädje helsa "det nya systemet"; men jag tror, mine herrar, att de socialistiska lärorna skola få bättre insteg, då man beskattar arbetarnes oundgängligaste lefnadsförnödenheter. För närvarande yrkar jag afslag på utskottets hemställan i den föredragna punkten.

I detta yttrande instämde herr *Olsson* i Ornakärr.

Herr De Laval: Herr talman, mine herrar! Jag hade visserligen icke ämnat yttra mig i denna fråga, då min åsigt är känd, såsom en af "de 22". Men då det är en sida af frågan, som under debatten icke blifvit nog berörd, en sida, som jag anser vara synnerligen viktig, så har jag beslutat mig för att taga till ordet.

På den tiden jag läste katekesen, stod der ett stycke, der frågan lydde: "hvad nytta medför arbetsamhet", och hvarpå svarades: "Arbetsamhet befordrar helsa och välstånd, hindrar många tillfällen till synd, hjälper oss att emotstå onda begärelser samt bidrager till tröst och sinnesstyrka under motgången." Och derunder stod: "Fåfång gå lärer mycket ondt". I stället för att detta vackra stycke under frihandelstiden blifvit borttaget ur vår katekes — jag vet icke hvarför — skulle jag under detsamma hafva velat tillägga — "låtjan är lastens moder". Jag behöfver väl icke här utlägga betydelsen af dessa ord — huru, i fall tillräckligt arbete funnes och arbetsamhetens dygd allmänt idkades, våra fångelser snart skulle blifva tomma, huru sjukhusen och hospitalen skulle komma att, om jag så får säga, se sina kunder glesna, huru välstånd, trefnad och frid skulle uppstå i landet; ty den, som har arbetat sig trött under dagens lopp, går och lägger sig om qvällen och går icke på socialistiska eller andra möten för att stämpla mot samhällsordningen, mot konung och fosterland. Den arbetsamme ser lifvet emot med förnöjsamhet och mod. Men huru hafva vi det nu stäldt för att skaffa arbete i detta land, och för att arbetsamhetens dygd må trifvas? Alla böra vi väl vara eniga om, att detta är ett mål, som bör eftersträvas. Jag vill nu uppdraga en jämförelse mellan frihandlarnes och protektionisternas sätt att besvara denna fråga.

För några tiotal år sedan, innan de nya kommunikationerna hade gjort sitt till att omskapa världen, skötte man här uppe i norden, i vårt gamla Sverige sitt arbete. Solskenet, regnet och vädret gjorde sitt till för att framalsta vårt lefvebröd. Frammande länders öfverflöd kunde icke komma öfver oss, utan bristen på kommunikationer var för oss detsamma som en hög skyddstull. Man kunde då icke få en tunna hvete från Amerika, hade man också velat betala 20 kronor i frakt, ännu mindre från Indien och Australien. Nu äro emellertid tiderna förändrade. Nu kunde man i fjor här i Stockholm köpa ny-seeländskt hvete för 1,10 pundet. Således, sedan den skyddstull, som låg i de dåliga kommunikationerna, blifvit borttagen, och vi icke varit i stånd eller haft förstånd till att sätta något annat skydd i stället, så återstod oss

ej annat än att försöka arbeta lika billigt som andra folk i andra världstrakter under andra gynsamma förhållanden göra det. Frihandlärne säga nemligen: kunnen I icke odla spanmål lika billigt, fän I flytta ut; kunna icke våra arbetare göra jern så billigt här hemma, som i andra länder, så må äfven de flytta ut till ett annat land, der det går bättre. Så är det med alla näringar, och ställningen är nu sådan, att det icke finnes någon näring, med undantag af att hugga ned skogen, som ej kan förmånligare bedrivas i något annat land än Sverige. Jern gör man billigare i Skotland, spanmål billigare i Nya Zeland, Indien, Amerika etc. Frihandlärne begära således, att den svenske jordarbetaren skall vara lika billig som hinduen, hvilken nöjer sig med 45 öre i veckan och dessutom litet ris till föda. Vi protektionister vilja deremot ställa så till, att vi må behålla vår egen marknad för oss sjelfva. Sverige såsom en nation på 4 1/2 millioner människor bör väl sjelf kunna åstadkomma hvad som dessa 4 1/2 millioner behöfva för sin konsumtion och icke räkna på en osäker, utländsk marknad. Huru viktigt detta är, synes bäst, då främmande magter försöka stänga ut oss. Då känner man sig orolig, och tvärt skall då diplomaten börja arbeta. Så var det, när Tyskland stängde ut våra tändstickor, då kommo våra diplomater i Berlin i rörelse. Jag vill påstå, att detta sätt att behandla vårt lands välfärd och intressen är att rent af tigga sig fram.

Här har man sagt, att protektionisterna lofva så rundligt, men komma att hålla så litet, i afseende på att skaffa tillfällen till arbetsförtjenst. Huru härmed förhåller sig, synes lätt af följande. Här om året importerade vi för omkring 300 millioner, häraf var det för omkring 80 millioner sådana råvaror och andra varor, som vi icke kunna sjelfva åstadkomma. Men åtminstone 200 millioner kronor hafva vi betalt för varor af den beskaffenhet, att vi sjelfva kunnat tillverka dem, om vi fått in råvaran. Ville vi verkligen använda våra ingenjörer och våra arbetare, som äro ganska skickliga, i stället för att exportera bådadera i stort antal, och använda vår intelligens och kapital, som finnas tillgängliga, då skulle vi med beslutsamhet säga: Dessa varor för 200 millioner skola vi göra sjelfva, det är saker vi kunna göra lika bra och billigt, om det än i början, medan vi gå i skola, kommer att ställa sig något dyrare. Om vi således vore öfverens att göra för dessa 200 millioner i Sverige, skulle det då icke blifva ett rifvande efter arbetare, ingenjörer och kapital? Då kommer det att låta så här: "kom hit till mig och arbeta", och då skulle svaras: "hvad ger ni? der bjuda de mera". Och då blifver det arbetaren, som kommer att bestämma priset. På samma sätt blifver det med kapitalet. Då kommer det att gå upp i höjden med både arbetslöner och räntor, och då blifver det helt andra tider och förhållanden.

Jag vill icke upptaga kammarens tid längre, utan får på det lifligaste tillstyrka utskottets betänkande, såsom den inkörspport, hvarigenom det är möjligt att köra in till det nya systemet.

Andra Kammarens Prot. 1888. N:o 6.

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

Herr Ivar Månsson: Jag har begärt ordet i anledning af ett par yttranden i kammaren af herrar Stjernspetz och Andersson i Hasselbol. Båda hafva sökt för oss bevisa, att den föreslagna tullen skulle komma att skada jordbruket. Jag vill uttala som min enskilda mening, att det är omöjligt förstå, huru någon skulle kunna föreställa sig, att våra svenska jordbrukare skulle vara så klena i sitt omdöme och så oerfarna i sitt yrke, att de icke sjelfva skulle inse, hvad som bäst gagnar dem. Det framgår af hvad dessa talare yttrade, att de tro, att, om vi finge prisförhöjning å spannmålen, vi skulle lägga bort att sköta vårt jordbruk intensivt och med ladugårdsskötsel. Jag vill säga, att min öfvertygelse beträffande jordbrukarne är, att de sjelfva skola se hvad som är nyttigast, och det är otvifvelaktigt att sköta sin jord rationellt. Få jordbrukarne spannmålstull, skola de nog ej därför afstå ifrån att vårda sig om mejeri- och ladugårdsskötseln. Man har under långa tiders erfarenhet fått så lära sig värdet för jordbruket af en god utfodring och skötsel af kreaturen, att man för en tull-sats ej vill afstå derifrån. Men det är skilnad på att fodra upp hvarje kappe säd, som växer på ens jord, och då äfven råg och hvete, än att sälja bort allt, och detta senare sättet är nog en öfvervunnen ståndpunkt; men hvad man vill är, att vår råg och hvete skulle få användas till föda åt människor hellre än åt djuren. Herr Stjernspetz sade, att han och flere hans grannar i fjor fodrade upp tre gånger mer än hvad som växte på deras egenommar. Låt oss alla göra så, och då skola vi se hvad det blir för värde på mejeriskötseln. Det tror jag icke är en lära, som är praktisk och går i förståndiga jordbrukare. Han sade vidare, att vår naturliga exportort vore England, och att vi kunna komma dit med alla våra produkter. Det har blifvit visadt af senare talare, att Englands köpförmåga betydligt minskats under senare år. England är också vår bästa afsättningsort för hafre, men har därför ej varit vår enda. Det visade sig, att då Frankrike äsatte så hög tull å hafre, att denna vår rätt betydliga exportort för den varan stängdes, priset å hafren i England föll betydligt. Så är och blir nog äfven fallet med andra produkter. Man har förut velat lära jordbrukarne, huru de uteslutande borde odla hafre och huru väl odlandet af detta sädeslag lönade sig. Emellertid har man nu fått veta, med de hafrepreis vi hafva, huru pass efterföljansvärd en sådan lära var. Nej, säkrast är nog ett rationellt jordbruk, omvexlande med höst- och vårsäd i förening med en god ladugårdsskötsel.

Man har här talat så mycket om arbetarförhållandena och till och med om jordbruksarbetarne och om deras arbetsgifvare och huru dessa sköta sig.

En talare på geflebänken sade, och jag tror att han hemtade sitt anförande från välfärdskomitén, att jordbrukarne icke skött sig, och att de hade så stora anspråk och fordrade, att andra skulle uträtta hvad de sjelfva borde, och det framhölls, huru öfverflödigt de lefde. Jag får säga, att detta bäst bevisar, huru

välståndskommittén sökt med ljus och bloss för att få något att säga, men icke vittnar det om verklig kännedom om förhållandena.

Jag tror icke, att man kan med rätta säga detta om våra svenska jordbrukare. Det har tvärtom kommit derhän, att man i många fall måst afstå från att hålla sig med arbetare, och mången, som förut förmått skaffa sig hjälp med jordbruksarbetet, har nu måst hufvudsakligen sjelf verkställa detsamma, hvaraf åter följt den nuvarande stora arbetslösheten på landet och invandringen af så många arbetslösa arbetare till städerna. Just den omständigheten, att jordbrukaren ej mera har råd att skaffa sig arbetare, visar bäst, hurudan ställningen för närvarande är. Hemmansegaren måste nu sjelf verkställa jordbruksarbetet. Han har i alla tider arbetat; men nu måste han göra det mera än förut. Och hvad lefnadskostnaden beträffar, så finnes hos honom icke mera lyx än hos andra samhällsmedlemmar i vårt land.

Herr Stjernspetz yttrade vidare, att det var besynnerligt, att vi nu kastade ifrån oss den hjälpen, som bestode i grundskatters och indelningsverks afskrifning, att vi numera icke talade derom. Men det måtte väl icke vara honom, som är mångårig ledamot af Riksdagen, obekant huru som här framhållits alla de skäl, som tala för densamma; buru man har försökt riksdag efter riksdag att få dessa frågor lösta, huru man framlemnadt motion på motion, och detta senast vid majriksdagen. Men, mine herrar, hvad har man fått, utom de 30 procenten år 1885, och hvad är det för utsigt, att jordbruket på den vägen skall kunna erhålla någon ytterligare lättnad, så länge statens finanser stå som de stå. Således har i den frågan icke någon uraktlåtenhet från vår sida blifvit begången. Jag tror tvärtom, att vi gjort hvad vi kunnat i det fallet.

En länskamrat har uttalat en önskan, att tullen måtte åsättas med ett högre belopp än bevillningsutskottet föreslagit. Jag är sjelf motionär i frågan, och jag önskade verkligen, att tullsatserna skulle hafva åsatts till ett högre belopp. Det är nemligen min uppfattning, att det gifves och har gifvits ett verkligt behof af högre tullar, och jag tror att man bör lära af andra länder, hvad man ser att de göra i det fallet, och att det således hade varit skäl att sätta tullen högre. Det är dock den skillnaden mellan denne min länskamrat och mig, att, då jag förut arbetat för genomförande af det mål, som här är å bane, han städse motarbetat åtminstone tull på råg. Men nu vill han derå hafva till och med högre tull. än utskottet föreslagit. Detta är något, som jag icke kan förstå; ty det enda skäl han androg var det, att tullfrågan i motsatt fall skulle komma att stå som ett agitationsmedel för framtiden. Men sådan har då åtminstone icke varit min afsigt, och jag har aldrig sträfvat för dessa tullar därför, att jag skulle ansett dem lämpa sig för något slags agitation. Jag har menat ärligt med min verksamhet, och det skall också för framtiden blifva min lösen. Jag tror likaledes, att de allra flesta här i kammaren skola besjålas af samma öfvertygelse. Måhända skola i framtiden sådana förhållanden inträffa, att vi måste slå in på högre tullar. Men jag är viss om, att icke någon skall kunna säga, att anledningen

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts)

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

dertill varit den, att man ville begagna tullfrågan såsom politiskt agitationsmedel.

På grund af dessa uttalanden, herr talman, vill jag på det lifligaste yrka bifall till utskottets betänkande; helst det icke är möjligt att nu komma till någon högre tullsats, sedan Första Kammaren redan fattat sitt beslut, och detta beslut är i afverensstämmelse med hvad bevillningsutskottet enhälligt föreslagit.

Herr Bruse: Herr talman! Då jag nu begärt ordet, vill jag yttra några ord i tullfrågan samt bemöta ett och annat som blifvit sagdt af några föregående talare.

Bevillningsutskottets betänkande synes mig utgöra det största fattigdomsbevis på att spanmålstullar skola vara fördelaktiga för jordbruket och upphjelpa jordbrukaren utur hans betryckta ställning.

Då det på sid. 5 af sitt betänkande genom att göra en jemförelse, huru spanmålstullarne inverkat på prisskilnaden i Tyskland, kommer till det resultat, att genom antagandet af den nu föreslagna tullen af 2 kronor 50 öre pr 100 kilogram försäljningspriset å den svenska spanmålen skulle ökas med blott 22 $\frac{1}{2}$ öre pr 100 kilogram, frågas huru dessa 22 $\frac{1}{2}$ öre skola kunna upphjelpa jordbrukaren utur hans betryckta ställning samt åstadkomma den verkan, att det blifver godt om arbete samt högre arbetsförtjenst.

Detta förefaller mig besynnerligt, då man här så många gånger uttalat sig för att tull måtte komma till verkställighet, och ingen skulle hellre än jag önska att ett sådant beslut sattes i verket, om det vore nyttigt för landet samt lände till arbetarens fördel. Men jag är öfvertygad om, att i händelse ett sådant beslut fattas, skall arbetaren, då han äter sitt knappa bröd, alltid komma i håg, att han fått sig pålagd en skatt af 2 kronor 50 öre pr 100 kilogram råg eller 4,30 för samma vikt mjöl. Jag kan icke instämma med den ärade talaren på stockholmsbanken, då han säger, att om vi besluta tullen, så skulle det blifva sämja i landet, der det nu endast är split och strid. Jag tror tvärtom att, när tullarne blifva beslutade, striden på allvar kommer att begynna, men vi böra afvakta framtiden huru det kommer att gestalta sig. Skulle de förespeglingar uppfyllas, som protektionisterna framhållit för oss, då tror jag, att alla frihandlare skulle blifva tack samma. Men vi frihandlare tro icke detta, utan tvärtom, att det blir sämre, om lifsförnödenheterna fördyras för arbetaren, och att detta skulle leda till nöd och fattigdom. Vi måste tänka på arbetaren och hans välfärd, och dervid är det nödvändigt att gifva akt på åtskilliga omständigheter. Det har varit taladt så mycket om att skaffa arbetaren arbete. Ja, kunde man göra det genom att införa tull, så vore det en välsignad sak, men jag tror det icke. Under tullstriderna hafva protektionisterna hänvisat de arbetssökande till frihandlarna och sagt: gå till dem, de skola skaffa eder arbete; men det kan för framtiden hända, att frihandlarna betala protektionisterna med samma mynt, och då få dessa visa hvad de förmå. Här har för öfrigt anförts åtskilligt, som jag icke vill upptaga tiden med att bemöta, men hvad jag särskildt

vill fästa uppmärksamheten på, är ett yttrande af herr Lindmark på stockholmsbänken, ett yttrande, som gjorde, att jag begärde ordet. Han sade, att frihandeln skapade socialister, och detta har redan förut blifvit yttradt. Det förvånar mig verkligen, att allt ondt, som kan upptäckas, alltid lägges frihandlarna till last. Men, mine herrar, låtom oss taga de tyska förhållandena i betraktande. Är det väl der frihandeln, som skapar socialisterna? Har icke i sammanhang med tullförhöjningarna socialistlagarne derstädes mest skapas? Nej, vi böra icke tro allt, som talas i dessa saker, och vi finna ju uppenbart, att socialismen i Tyskland är vida mer utvecklade än hos oss. En talare har till och med yttrat, att han befarar socialismens utveckling genom protektionismen, och jag instämmer med honom.

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

Men, mine herrar, det finnes en viktig orsak till bristen på arbete i vårt land, och det är kapitalistens brist på företagsamhet. I stället för att använda sitt kapital, sätter han in det på bankerna och blir procentare. De, som grundlägga industriella inrättningar, äro i allmänhet fattiga personer, som måste låna sig fram i bankerna och betala hög ränta till stor skada för industriens utveckling och med anledning deraf rådande arbetsbrist. Jag instämmer därför med dem, som yrka, att räntan skall sänkas. Blir den det, så att man kan få kapitalet för lägre procent, så gagnar detta både industrien och jordbruket, och följderna blifver, att äfven arbetaren blir hjälpt, och detta anser jag vara bästa sättet att nå målet.

Hvad jag också särskildt vill fästa uppmärksamheten vid är, att bevillningsutskottet icke gjort någon skilnad på mjöltullen. Jag tror, att utskottet begått ett fel genom att sätta tullen på sammanmalet rågmjöl lika med den på finsiktadt råg- och hvete-mjöl. Jag anser det därför vara värdt att fästa uppmärksamheten på den motion, som under n:o 55 blifvit i Första Kammaren väckt af herr L. O. Smith, och jag vill ansluta mig till denna motion. Jag har intet vidare att tillägga, utan yrkar afslag på utskottets betänkande i sin helhet och att, om spannmålstullen bifalles, förslaget beträffande rågmjölstullen måtte ändras i öfverensstämmelse med herr L. O. Smiths motion.

Herr Herslow: Jag begärde ordet för att replikera anmärkingar från några tidigare talare; men allt efter som tiden gått och talens mängd ökats, har hvad som borde besvaras vuxit ut till den vidd, att jag vid denna timme sannerligen ej vågar mig på det. Om jag nu skulle upptaga till bemötande allt, som lagts det "gamla systemet" till last -- såsom man nu menar -- dess döda mull, om jag derjemte skulle besvara de frågor, som direkt ställts till mig om sannolikheten af långvarig konstans i de europeiska och transatlantiska förhållanden, som för närvarande pressa jordbruket, samt utreda den invecklade frågan om och i hvad mån det är säljaren eller köparen, importören eller exportören, som betalar tullen; om jag derutöver skulle särskildt bemöta det egendomliga idealistiska-pessimistiska ekonomiska system, som en talare på stockholmsbänken för sin del framställt, ja, då skulle ännu

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

timmar förgå. Säkerligen skulle jag i alla fall dervid komma till korta och säkerligen skulle ingen af eder, mine herrar, blifva mig tacksam för bemödandet. Saken är, att som jag kommit att börja debatten i dag, synes man närmast till mig hafva adresserat alla de anklagelser, man gjort mot det "system", som man nu hoppas jorda, och som man tillvitar att hafva dragit öfver oss allt det onda, hvaraf vi lida, och hafva beröfvat oss allt det goda vi egt, ja, till och med hafva tagit ifrån oss stora stycken af katekesen.

Men vi hafva yttrat oss tillräckligt; vi hafva afgifvit vår protest och måste nu lägga ansvaret för hvad som göres på eder. Nu är det ni, som hafva varit blomstermålare; och jag inskränker mig till att önska, att eder framtidsmålning måtte visa sig sann och blifva verklighet.

Herr Nyström: Jag tror för min del, att det bästa anförandet nu är det, som innefattar återtagande, som icke blir af. Jag skall derfor afstå från att yttra mig utförligare, huru frestande det än skulle vara att bryta en lans med herr Herslow.

Det har alltid varit en svaghet, som vidlådit frihandlarne, den nemligen, att de trott sin teori stå vetenskapen närmare än andra ekonomiska läror, att frihandeln — endast den — har teori och system. Det kan visserligen olyckligtvis inträffa, att frihandeln förderfvar länder och folk, men då sker det likväl alltid efter en korrekt teori och efter konstens regler. Det kan dock icke vara herrarne obekant att mot dessa dogmer rest sig ett kätteri, ett annat system, som förmenar att dess meningar äro väl så grundade, dess siffror äro så talande som motsidans. Må nu emellertid dessa teorier ensamma utkämpa striden med hvarandra. Jag tror det är bättre, att man vid lagstiftningen håller sig till de praktiska förhållandena och noga aktar sig för att låta en stel teori råda. Man måste taga beräkningarna från de förhållanden, som råda, då lagen skall stiftas. Om man försöker fråga sig, hvilket det faktiska tillståndet är, som bör läggas till grund för denna lagstiftning, finner man, att det finnes ett faktum af tillräcklig bredd och omfattning att tjena till grundval, och detta faktum är att *landet lider*. Detta faktum har också blifvit erkänt från alla sidor, och på denna bas böra vi bygga, då vi skola göra en lagstiftning. Man har sagt, att äfven städerna lida icke mindre, men om så är, att städerna kommit dithän under frihandelsregimen, så är detta just en anledning till att äfven dessa böra önska samma ändring, som erfordras för landet. Här af följer icke något annat än önskvärdheten af en enig samverkan mellan landets och städernas olika representanter.

Vidare har man sagt, att då klockan nu redan hunnit till $\frac{3}{4}$ 11, borde man icke inlåta sig på tal om några teorier. Men då man här oupphörligen talat om produktionsöfverskottet i landet, torde det vara förlåtligt, om man vid detta tal kommer att tänka på den gamla historien om gumman, som köpte qvastarne för 13 skilling stycket och sedan sålde dem för 12 skilling per styck, och när man sedan frågade henne, huru hon kunde gå i land härmed,

svarade, att det var mängden, som gjorde det. Och, mine herrar, för oss är det stora tolfskillingar, som äro i fråga.

Än ytterligare har man sagt — så sent som det är, nödgas jag blott skumma ärendet — att huru det än är med dessa frågor, är denna församling icke berättigad att döma deri, emedan den icke representerar svenska folket. Bäst är här vid lag att hålla sig till lagligheten. Vill man blott blicka tillbaka på den år 1884 valda Riksdag — och den var väl vald på sunda och lagliga grunder utan ensidigt afseende på en enda fråga — så fattade ju denna under 1887 beslut om spannmålstull. Detta beslut var således i alla händelser ett lagligt uttryck af svenska folkets vilja, och ingen gitter väl påstå att protektionismen sedan dess gått tillbaka.

Det skulle visserligen vara särdeles tacksamt att bemöta de förebräelser, som kastats mot oss från det andra lägret, men jag skall icke göra det, dels därför, att tiden icke medgifver det, dels må det med glädje och tacksamhet erkännas, att de varit mildare, än man väntat, samt diskussionen i allmänhet mera fogsam, än man hade anledning antaga. Det är visserligen sant, att på herr Herslows debet finnes en liten ordsfatt af sådana uttryck som: "befängdheter," "barnsligheter" och "valkrängel" — ett nytt namn på högsta domstolens utslag — "slag i ansigtet," "missstroende" och dessutom något som var "blodigt" och som jag icke närmare påminner mig. Jag vill, som sagdt, icke upptaga dessa saker till besvarande framför allt därför, att ögonblicket är för viktigt och ärendet för stort, för att neddragas till en tornérbana för stiekord, utmaningar, okynniga motioner och dylikt. Jag vill ställa mig till efterrättelse den uppmaning till frid och försoning, som stälts till oss. Om jag låter dessa hvila, har jag endast en enda sak till att beröra. Man har ofta stält till oss det spörsmål: huru kunnen I stockholmsrepresentanter rösta för lifsmedelstullar, hvilka uppenbarligen stå i strid mot hufvudstadens och de andra städernas intressen? Härpå har jag endast det svaret att gifva, och dess kortaste form är: vi tro icke, att städerna kunna blomstra, då landet tynar. De två få nog i längden dela luft och led. Blifver denna grundsats gällande vid vår nya statskonst, och går utvecklingen i denna riktning, då är en af de största faror som någonsin hotat vårt statslif undanröjd, och då ljusnar det för Sveriges land.

Herr Folke Andersson: Jag vill endast tillkännagifva, att jag icke kommer att rösta för tull på spannmål.

Herr Bratt: Det stora, arbetande och snart sagdt odeladt frihandelsvänliga samhälle, bland hvars representanter jag har äran här stå, gör nog ansenliga insatser af olika slag på fosterlandets altare, för att någon stämman derifrån i denna allvarliga stund här bör höras. Om jag emellertid nu tager ordet, skall jag ej direkt yttra mig i själfva saken, ty de egentliga skälen och motskälen i sak äro redan nog många gånger, att icke säga allt

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

Ang. införande af tull å spannmål.
(Forts.)

för många gånger, under denna debatt omtagna. Jag skall alltså beröra frågan blott från ett par med densamma närbeslägtade synpunkter.

Till en början må jag då öppet bekänna, att när jag erhöll förtroendet vara riksdagsman för Göteborg, då — fastän alla mina sympatier, alla mina begrepp, för så vidt dessa senare inom nu ifrågakvarande område voro utvecklade, drogo mig åt frihandelshållet — blef jag dock i viss mån betänksam. Det allmänt dåliga tillståndet inom våra näringar och främst inom vårt jordbruk måste anses som ett konstateradt faktum. Protektionisternas framställningar om rätta botemedlet voro så enträgna och bestämda, antalet af deras tillhängare var i stigande och i hvarje fall så betydligt, att från det ögonblick jag visste, att mitt eget votum och dermed förbundet moraliskt ansvar skulle komma med i vågskålen vid frågans slutliga afgörande, jag ofta nog ofrivilligt till mig sjelf måste ställa spörsmål, om och i hvad mån protektionismens satsar och anspråk möjligen kunde vara berättigade. Under dessa förhållanden hoppades jag dock alltid på stundande erfarenheter, senast vid sjelfva riksdagen, till vinnande af stadga i min uppfattning; och detta hopp har för visso icke blifvit besviket.

Hvad är det då jag förnummit, som sålunda klargjort ställningen? Jag har, oafsedt de för mig alldeles öfvertygande skäl i sak, dem en närmare pröfning af frågan medfört och som senast under denna dags debatt här blifvit så kraftigt framhållna, förnummit — och här ber jag den ärade stockholmsbänken om ursäkt, att denna för dem så sårbara punkt å nyo måste beröras, men idéförbindelsen mellan stockholmsbänken och situationen är verkligen till den grad väsentlig, att man omöjligen kan abstrahera den förra, när man vill tala om den senare — jag har, säger jag, förnummit, att inkom för lifsmedelstullarnes skull en riksdagsmajoritet blifvit tillskapad på ett sätt, lika orimligt som det är okänt icke blott i vårt lands utan i *hvarje* lands parlamentariska historia; jag har förnummit, att denna riksdagsmajoritet i samma syfte begagnat sin på detta oerhörda sätt förvärfvade magt att i sin ordning tillskapa ett bevillningsutskott, med all möjlig omsorg så sammansatt, att *icke* en objektiv, på ovedlig och allsidig pröfning af skäl och motskäl grundad *utredning i sak*, utan blott förut fattade partimeningar och partiintressen der skulle kunna göra sig gällande. Jag har vidare sett, att detta utskott, troget sitt ursprung och sin bestämmelse, tillskapat ett betänkande, som, då jag principiellt önskar undvika starka uttryck, jag blott vill beteckna såsom ännu mera otillfredsställande, än man till och med af *detta* utskott kunnat vänta; och slutligen har jag sett och förnummit, att den artificiella riksdagsmajoriteten med uppräckt händer accepterar detta i alla hänseenden så underhaltiga utskotts-betänkande och deraf bildar grundvalen, hvarpå man bygger detta efterlängtade "nya system": svenska folkets beskattning på dess oundgängligaste lifsförnödenheter. Det hela utgör en kretsgång af absurditeter; och jag anser för min del, allt annat oafsedt, att ett mål, det man blott med *sådana* medel kan uppnå, måste vara

föga godt och eftersträfvansvärdt. I liflig öfvertygelse att så är fallet, kan jag och nu uttala mitt yrkande om afslag på utskottets betänkande.

Jag vill, innan jag lemnar ordet, äfven till bemötande upptaga ett af de yttranden, som här i dag från motsidan utgått.

Vid flera än ett tillfälle har man så väl i denna kammare som i åtskilliga af pressens organ uttalat och sökt göra troligt gent emot dem, som ej aldeles stilla och undergifvet vilja svälja det bittra piller, stockholmsbanken nu utgör för landets frihandlareintressen, att den nuvarande riksdagsmajoriteten ändå i sjelfva verket vore ett troget uttryck af *nationens* flertals nu gällande mening i tullfrågan; och man har stödt detta påstående på hvarjehanda beräkningar. Senast i dag har sålunda en ärad talare här framför mig medelst en lång tabell sökt leda i bevis hvarken mer eller mindre än hela landets befolknings *per capita* beräknade meningar om frihandel och protektionism; och från stockholmsbanken har han för denna sin kalkyl fått uppbara tacksägelse. Jag anser det vara af vigt, att dessa efter min mening aldeles felaktiga slutledningar ej lemnas oemotsagda.

Den talare, jag här åsyftar, glömde att meddela sjelfva grunden för beräkningen af sin vidlyftiga tabell. Grunden må emellertid hafva varit hvilken som helst, ett är visst, nemligen att, huru man än må vrida och vända vissa siffror, så har *valmännens majoritet* nu gifvit utslag till frihandelssidans förmån; och hvarje *annan* beräkning för utredande af frågan om nationens mening har lika liten praktisk betydelse som moraliskt berättigande. Om likväl genom något slags besynnerligt, i sjelfva verket aldeles otänkbart "plebiscit" hvarje svensk individs ställning till denna tullfråga kunde utrönas, tror jag, att en sådan omröstning skulle lemna helt andra siffror än de af herr Danielson framlagda. Han har, som sagdt, ej angifvit beräkningsgrunden för sin tabell, hvilken emellertid helt enkelt synes vara en sammanställning af de särskilda länens och valkretsarnes folkmängdssiffror med resultatet af de senaste riksdagsmannavalen. Men om nu en valkrets af exempelvis 10,000 invånare sänder till Riksdagen en protektionist, icke är man derför berättigad säga, att bakom denne stå 10,000 protektionister. Der kan ju till en början finnas en stark minoritet af frihandlare. Motsatt förhållande eger visserligen rum i en valkrets, der frihandlarna hafva majoritet; men beräknar man, att minoriteterna på ena och andra stället taga ut hvarandra, är den beräkningen aldeles godtycklig och kan leda till synnerligen felaktiga slutresultat. Sedan kommer emellertid efter min mening en aldeles specifikt *emot* protektionismen talande omständighet, nemligen den, att äfven om i en valkrets alla *valmännen*: jordbrukare, industridkare, handlande, tjänstemän o. s. v., skulle vara protektionister och såsom sådana kunna anses svara för sina närmaste anförvandter och tjänare, kunna de dock aldrig anses svara äfven för valkretsens alla i eget bröd varande statkarlar, daglönare, torpare, arbetare af ett eller annat slag m. fl. samt *dessas* närmaste, med ett ord för *hela den stora brödköpande men icke valbe-*

Ang. införande af tull å spannmål. (Forts.) rättigade mängden, som ej kan anses vara intresserad af lifsmedelstullar utan tvärt om. — På denna grund anser jag herr Danielsons ifrågavarande beräkning sakna all betydelse; och är jag för min del öfvertygad, att, per capita räknadt, skulle af nationens $4\frac{1}{2}$ millioner individer *minst* de tre millionerna vid den der otänkbara omröstningen stå på frihandelns sida. — Jag medgifver för visso, att denna siffra är godtycklig, men dock icke *mera* godtycklig än herr Danielsons beräkningsgrund, och den kommer efter min öfvertygelse sanningen långt närmare.

Herr talman! Jag yrkar afslag.

Herr Truedsson: Herr talman, mine herrar! Jag både lofvar och skall hålla att fatta mig mycket kort.

Af all den tulldebatt, jag varit i tillfälle att vara med om, i svenska Riksdagen så väl som utom densamma, har jag blifvit på det lifligaste öfvertygad om, att det vore i ekonomiskt, politiskt och socialt hänseende oklokt att lägga tull på spannmål, d. v. s. på brödfödan.

Herr talman! Jag yrkar afslag å bevillningsutskottets betänkande.

Herr Herslow: Herr talman! Blott ett enda ord! Det är en protest mot den öfversättning, som en talare på stockholmsbänken tillåtit sig, hvarigenom han satt mitt ord "valkrängel" liktydigt med "Högsta domstolens utslag". Denna afsigtliga, denna oblyga förvrängning skall stå på *hans* debet.

Herr Holmgren: Herr talman! Då jag förut icke yttrat mig i frågan och ej heller instämt i någon af de afgifna motionerna, så torde detta måhända uppfattas såsom hade jag frångått den åsigt, jag förut hyst i frågan. Jag vill därför upplysa, att så icke är händelsen. Jag bibehåller min förra åsigt, nemligen att tullskydd för våra näringar är af behofvet påkalladt. Och denna åsigt hyser jag icke på grund af förutfattad mening, utan min lifligaste öfvertygelse är, att det skall lända våra näringar och särskildt jordbruket till gagn.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Petersson i Brystorp: Jag skall endast be att få instämma i det anförande, som herr Lyttkens hade på f. m., så mycket mera som jag icke kan finna, att tull på råg inverkar till den ringaste nytta för de smärre jordbrukarne och kanske icke heller för de större. Tullskyddet på råg skall mera bidra till fortsättning af ett otidsenligt brukande af jorden.

Herr talman! Jag yrkar sålunda afslag å utskottets betänkande.

Herr Danielson: Herr talman! Mine herrar! Jag vill endast yttra några få ord. Jag vill nemligen svara den ärade talaren på göteborgsbänken, som försökt påstå, att min beräkning icke var riktig, ehuru han icke på något sätt sökte visa, hvori origtigheten

bestod eller hvilka valkretsar jag origtigt beräknat åt ena eller andra hållet. Jag vill blott säga, att jag ur min beräkning uteslöt något, som är en vigtig omständighet och som jag tror, att han äfven måste medgifva vara riktigt. Det är nemligen att, om städerna icke hade större representationsrätt än landet, så hade vi icke här nio göteborgare utan endast tre. Detta är ju en omständighet, som kan vara värd att taga i betraktande och som jag med anledning af det sagda endast velat erinra om.

Ang. införande af tull å spanmål.
(Forts.)

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman! Mine herrar! Jag skall endast be att få till protokollet antecknad, att jag icke kan vara med att rösta för tull å de sädeslag, som utgöra våra nödvändigaste lifsmedel. Huru man än vill *resonnera*, så blir det ändå de *fattige*, som hufvudsakligen komma att betala denna *skatt*.

Derför yrkar jag afslag å utskottets betänkande.

Härmed var öfverläggningen rörande nu föredragna första punkten af betänkandet slutad. Med förklarande att, i enlighet med under öfverläggningen framställt yrkande, proposition först komme att framställas i fråga om den af utskottet föreslagna tull å råg, omalen, och derefter särskilda propositioner göras rörande tull å hvart och ett af de i förevarande punkt omförmälda sädeslag, gaf herr talmannen till en början proposition på dels bifall till utskottets hemställan i fråga om tull å *omalen råg* och dels på afslag å samma hemställan i denna del. Herr talmannen förklarade sig anse den förra propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet i 1:sta punkten af dess betänkande n:o 1 hemställt i fråga om sättande af tull å omalen råg, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är denna del af utskottets hemställan af kammaren afslagen.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 114 ja mot 104 nej; och hade kammaren alltså beslutat åsätta artikeln omalen råg en tull af 2 kronor 50 öre för 100 kilogram.

Emot det sålunda fattade beslutet anmäldes reservationer af herrar vice talmannen *Sven Nilsson, Larsson* i Berga, *Martin*, friherre *Bonde, Edelstam, Söderblom, Petersson* i Brystorp, *Björkman*.

Ang. införande af tull å spanmål.
(Forts.)

Sundberg i Vexjö, Westrin, Waldenström i Visby, Frick, Lilienberg, Truedsson, Nordenfelt, Dahn, Nilsson i Skärhus, friherre von Schwering, Olsson i Ornakärr, Bengtsson i Gullåkra, Andersson i Nöbbelöf, Pålsson, Andersson i Malmö, Dieden, Herslow, Thomasson, friherre Peyron, Thestrup, Nilsson i Ystad, Lyttkens, Carl Ifvarsson, Stockenberg, Lundberg, Ullman, O. Melin, Winkrans, Liljeqvist, Bratt, Essén, Wretling, Andrén, Liljeholm, Collander, Andersson i Högkil, Zachrison, Amnéus, Nilson i Lidköping, Andersson i Hasselbol, Bruse, Olson i Stensdalen, Andersson i Upsal, Pehrsson i Önnerud, Olsson i Kyrkebol, Jansson i Krakerud, Elowson, Broström, Folke Andersson, Stjernspetz, Johansson i Noraskog, Gumælius, Ersson i Vestlandaholm, Holm, Hederstierna, Wählin, Ollas A. Ericsson, Tysk, Hansson i Solberga, Jansson i Saxhyttan, Olsson i Sörnäs, Vahlin, Westin, Göransson, Larsson i Lund, Jonsson i Hof, Johnsson i Thorsberg, Hansson i Berga, Waldenström i Gefle, Brodin, Schöning, Wändahl, Carlsson i Nysäter, Nydahl, Huss, Jonsson i Myre, Sundström, Hörnfeldt, Ryding, Arhusiander, Erikson i Myckelgård, Bromée, Farup, Kardell, Andersson i Baggböle, Hygrell, Lundström, Boström i Bodbyn, Wikstén, Wallmark, Ström, Sundberg i Haparanda och Husberg.

Härefter begärdes ordet af

herr Ahlström, som anförde: Till den afgifna enkla reservationen beder jag blott få foga den anmärkning, att de i båda kamrarna företagna omröstningarna ådagalagt, att utgången af denna fråga skulle hafva blifvit en helt annan, derest Stockholms stad varit representerad af de personer, som vid valet erhöilo de valberättigades med stor pluralitet gifna förtroende, och icke af andra, som ej erhållit röstpluralitet, men förklarats vara lagligen valda.

Jemväl i fråga om *hvete, korn, majs, örter och bönor* samt *alla öfriga slag, utom hafre och vicker*, blef, efter af herr talmannen gifna särskilda propositioner, utskottets hemställen bifallen.

Punkten 2

Bifölls.

§ 3.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *G. W. Svensson* i Rydaholm, hvilken nu aflemnade en motion om tillägg i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om försäljning af vissa mindre kronoegendomar.

Denna motion, som erhöil ordningsnummern 166, begärdes på bordet och bordlades.

§ 4.

Till bordläggning anmälades:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 11, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor;

n:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

n:o 13, i anledning af statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden;

n:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett kronan tillhörigt, i Säfve socken och Vestra Hisings härad af Göteborgs- och Bohus län beläget jordområde;

n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tiondefrihet för Höganäs stenkolsverk;

n:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en Kongl. Maj:t och kronan såsom danaarf tillfallen andel af tomten n:o 4 i kvarteret Plantan i Upsala stad; och

n:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående eftergift af ett postmästaren A. Torbiörnssons sterbhus till betalning ådömdt belopp; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 8, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ny kyrkolag; och

n:o 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ändrad lagstiftning i fråga om borgen.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Andra Kammarens Prot. 1888. N:o 6.

herr *C. G. A. Bergendahl* under 5 dagar fr. o. m. den 13 d:s
och " *G. W. Svensson* i Rydaholm under 8 dagar fr. o. m. d. 11 d:s.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 12 e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.
